

"Ықтимал қауіпті химиялық және биологиялық заттарды пайдаланатын зертханаларға қойылатын санитариялық-эпидемиологиялық талаптар" санитариялық қағидаларын бекіту туралы

Күшін жойған

Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрінің 2017 жылғы 8 қыркүйектегі № 684 бұйрығы. Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде 2017 жылғы 14 қарашада № 15990 болып тіркелді. Күші жойылды - Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрінің 2021 жылғы 15 қазандағы № ҚР ДСМ-105 бұйрығымен.

Ескерту. Күші жойылды- ҚР Денсаулық сақтау министрінің 15.10.2021 № ҚР ДСМ-105 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік алпыс күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) бұйрығымен.

2009 жылғы 18 қыркүйектегі "Халық денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы" Қазақстан Республикасы Кодексінің 144-бабының 6-тармағына сәйкес **БҰЙЫРАМЫН:**

1. Қоса беріліп отырған "Ықтимал қауіпті химиялық және биологиялық заттарды пайдаланатын зертханаларға қойылатын санитариялық-эпидемиологиялық талаптар" санитариялық қағидалар бекітілсін.

2. "Ықтимал қауіпті химиялық және биологиялық заттарды пайдаланатын зертханаларға қойылатын санитариялық-эпидемиологиялық талаптар" санитариялық қағидаларын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрінің міндетін атқарушының 2015 жылғы 15 сәуірдегі № 338 бұйрығының (Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 11099 болып тіркелген, "Әділет" ақпараттық-құқықтық жүйесінде 2015 жылғы 11 маусымда жарияланған) күші жойылды деп танылсын.

3. Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрлігінің Қоғамдық денсаулық сақтау комитеті заңнамада белгіленген тәртіппен:

1) осы бұйрықты Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінде мемлекеттік тіркеуді;

2) осы бұйрық Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінде мемлекеттік тіркелген күнінен бастап күнтізбелік он күн ішінде оның қазақ және орыс тілдеріндегі көшірмесін қағаз және электронды түрде ресми жариялау және Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерінің эталондық

бақылау банкіне қосу үшін "Республикалық құқықтық ақпарат орталығы" шаруашылық жүргізу құқығындағы республикалық мемлекеттік кәсіпорнына жіберуді;

3) осы бұйрықты Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрлігінің интернет-ресурсына орналастыруды;

4) осы бұйрық Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінде мемлекеттік тіркелгеннен кейін он жұмыс күні ішінде Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрлігінің Заң қызметі департаментіне осы тармақтың 1), 2) және 3) тармақшаларында көзделген іс-шаралардың орындалуы туралы мәліметтерді ұсынуды қамтамасыз етсін.

4. Осы бұйрықтың орындалуын бақылау Қазақстан Республикасының Денсаулық сақтау вице-министрі А.В. Цойға жүктелсін.

5. Осы бұйрық алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік жиырма бір күн өткен соң қолданысқа енгізіледі.

*Қазақстан Республикасының
Денсаулық сақтау министрі*

Е. Біртанов

"КЕЛІСІЛГЕН"

Қазақстан Республикасының
Ұлттық экономика министрі
_____ Т. Сүлейменов

2017 жылғы 30 қазан

Қазақстан Республикасы
Денсаулық сақтау министрінің
2017 жылғы 8 қыркүйектегі
№ 684 бұйрығымен бекітілген

"Ықтимал қауіпті химиялық және биологиялық заттарды пайдаланатын зертханаларға қойылатын санитариялық-эпидемиологиялық талаптар" санитариялық қағидалары

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Осы "Ықтимал қауіпті химиялық және биологиялық заттарды пайдаланатын зертханаларға қойылатын санитариялық-эпидемиологиялық талаптар" санитариялық қағидалары (бұдан әрі – Санитариялық қағидалар) 2009 жылғы 18 қыркүйектегі "Халық денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы" Қазақстан Республикасы Кодексінің (бұдан әрі – Кодекс) 7-1 бабының 1-тармағының 2) тармақшасына, 144-бабының 6-тармағына және 145-бабына сәйкес әзірленді және нысан құрылысына жер учаскесін таңдауға, жобалауға, пайдалануға, қайта жаңартуға, жөндеуге, сумен жабдықтауға, суды бұруға, жылумен жабдықтауға, жарықтандыруға, желдетуге, ауа баптауға және микробиологиялық, санитариялық-гигиеналық, радиологиялық зертханаларда

жұмыс жағдайына, материалдарды (микроорганизмдерді) сақтауға және тасымалдауға қойылатын санитариялық-эпидемиологиялық талаптарды белгілейді.

2. Санитариялық қағидаларда мынадай терминдер мен анықтамалар пайдаланылды:

1) апаттық жағдай (бұдан әрі – апат) – ықтимал қауіпті химиялық және биологиялық заттармен жұмыс істеу кезінде зертханада пайда болатын, өндірістік аймақтың ауасына, қоршаған ортаға химиялық және патогенді биологиялық агенттің бөлінуінің немесе персоналға жұқтырудың нақты немесе ықтимал мүмкіндігін тудыратын жағдай;

2) автоклав бөлмесі – жоғары қысымда сауытпен жұмыс істеуге арналған үй-жай;

3) бактериологиялық зертхана – биологиялық материалдан және қоршаған орта объектілерінен бактерияларды бөлу, антигендерді және антиденелерді анықтау бойынша зерттеулерді орындайтын зертхана;

4) бақылау-өткізу пункті – адамдардың және көлік құралдарының рұқсат етілген түрінің өтуін қамтамасыз етуге арналған арнайы үй-жай;

5) биологиялық агенттер немесе уыттар (бұдан әрі – БА немесе уыттар) – адамның немесе жануарлардың ағзасына түскен кезде немесе олармен, сондай-ақ өсімдіктермен жанасқан кезде олардың сырқаттануын немесе өлім-жітімін тудыруға қабілетті микроорганизмдер және бактериялық, өсімдіктен немесе жануардан шығатын белоктық күрделі қосындылар;

6) биологиялық қауіпсіздік (бұдан әрі – БҚ) – жұмыс істейтін персоналды, тұрғындарды және қоршаған ортаны биологиялық агенттердің әсерінен қорғауға бағытталған медициналық-биологиялық, ұйымдастыру және инженерлік-техникалық іс-шаралар жүйесі;

7) биологиялық қауіпсіздік боксы (бұдан әрі – БҚБ) – персоналдың жұқтыруын және жұмыс аймағы мен қоршаған орта ауасының ластану мүмкіндігін болдырмау мақсатында микроорганизмдерді физикалық оқшаулау үшін (жұмыс аймағына енгізбеу және оны бақыланатын шығару) пайдаланылатын конструкция;

8) биологиялық қорғаныш (бұдан әрі – биоқорғаныш) – БА немесе уыттарды жоғалтуды, ұрлатуды, дұрыс пайдаланбауды, диверсиясын, рұқсат етілмеген қолжетімділікті немесе алдын ала жоспарланған рұқсат етілмеген таралуын болдырмау мақсатында оларды қорғауды, бақылауды және есепке алуды қамтамасыз ету;

9) боксталған үй-жай (бұдан әрі – бокс) – тамбуры (бокскқа кіреберісі) бар оқшауланған үй-жай;

- 10) виварий – тәжірибелер үшін пайдаланылатын зертханалық жануарлардың алуан түрлері ұсталатын ұйымның бөлімшесі;
- 11) вирусологиялық зертхана – биологиялық материалдан және қоршаған орта объектілерінен вирустарды бөлу, антигендерді және антиденелерді анықтау бойынша зерттеулерді орындайтын зертхана;
- 12) дезактивация – қандай да бір беттен немесе қандай да бір ортадан радиоактивті ластануды жою немесе азайту;
- 13) дезарлар – ультракүлгін бактерицидті сәулелегіш, үй-жайлардағы ауаны дезинфекциялау үшін қолданылады;
- 14) демеркуризация – сынапты төгіп алған жағдайда оны жинау бойынша іс-шаралар кешені;
- 15) диагностикалық зерттеулер – қоздырғышты, оның антигенін немесе оған антиденелерді анықтау және сәйкестендіру мақсатында өткізілетін шығу тегі биотикалық және абиотикалық объектілерді зерттеу;
- 16) жұқпалы аймақ – патогенді биологиялық агенттермен немесе ықтимал жұқтырған патогенді биологиялық агентпен, материалмен әрекеттер және оларды сақтау жүзеге асырылатын зертхананың үй-жайы немесе зертхананың үй-жайлар тобы;
- 17) зертхана – органолептикалық, санитариялық-химиялық, бактериологиялық, вирусологиялық, паразитологиялық, биохимиялық, токсикологиялық, радиологиялық зерттеулерді, физикалық факторларды дизиметриялық өлшеулерді орындайтын заңды тұлға немесе оның құрылымдық бөлімшесі;
- 18) инфекциялық материал – құрамында инфекциялық аурулардың қоздырғыштары бар екені белгілі немесе негізді болжанатын материал;
- 19) иммундық-ферментті талдау (бұдан әрі – ИФТ) – ферментті белгіні қолдана отырып, антигеннің антиденемен өзара әрекеттесуіне негізделген әртүрлі биологиялық молекулаларды анықтау әдісі;
- 20) инсектарий – тәжірибелік мақсатта қолданылатын жәндіктерді ұстауға, шығаруға немесе көбейтуге арналған объектінің бөлімшесі;
- 21) микробиологиялық зертхана – биологиялық материалда және қоршаған орта объектілерінде микроорганизмдерді анықтау бойынша зерттеулерді орындайтын зертхана;
- 22) микроорганизмдер – бұл белгілі бір жағдайларда және белгілі бір шоғырлануда адамның денсаулығына әсер етуі мүмкін шығу тегі белоктық күрделі қосындылар бактериялар, вирустар, микоплазмалар, риккетсийлер, хламидийлер және грибоктар;
- 23) от қауіпті заттар – тұтанудың сыртқы көзінен жанатын, тез тұтанатын заттар мен жанғыш сұйықтықтар;

24) объектінің (үй-жайдың) техникалық нығайтылуы – ғимараттың, үй-жайлардың, олардың периметрлерінің, күзеттің арнайы техникалық құралдарының (күзет, қауіп-қатер дабылы; қолжетімділікті бақылау жүйесі; теледидарлық бақылаудың бейнебақылау және бейнекүзет жүйелері; радиоактивті, химиялық және өзге де уландырғыш заттарды анықтау детекторлары; қаруды, жарылғыш заттар мен құрылғыларды анықтау детекторлары) және өрт дабылы жүйелерінің, оның ішінде өртті автоматты түрде анықтау және өшіру жүйелерінің конструкциялық элементтерін инженерлік қорғау жиынтығы;

25) патогенді биологиялық агент (бұдан әрі – ПБА) – адамдар үшін патогенді микроорганизмдер (бактериялар, вирустар, риккетсийлер, хламидийлер, қарапайымдылар, грибоктар, микоплазмалар, эндо- және эктопаразиттер), гендік-инженерлік түрлендірілген микроорганизмдер, биологиялық және өсімдік тектес улар (уыттар), гельминттер, сондай-ақ құрамында санамаланған агенттердің болуы ықтимал материал (қанды, басқа да биологиялық сұйықтықтарды және организмнің нәжістерін қоса алғанда);

26) паразитологиялық зертхана – биологиялық материалда және қоршаған орта объектілерінде гельминттерді және қарапайымдыларды анықтау бойынша зерттеулерді орындайтын зертхана;

27) периметр – қоршайтын құрылыс конструкцияларымен (тосқауылдармен) және бақылау-өткізу пункттерімен жабдықталған күзетілетін аумақтың (аймақтың) шекарасы;

28) полимеразды тізбекті реакция (бұдан әрі – ПТР) – зерттелетін микроорганизм геномының ерекше учаскесін анықтауға мүмкіндік беретін, дезоксирибонуклеин қышқылы (бұдан әрі – ДНК) – рибонуклеин қышқылы (бұдан әрі – РНК) (амплификация) фрагменті көшірмелерінің санын көп есе арттыруға негізделген реакция;

29) радиологиялық зертхана – әртүрлі объектілерде радионуклидтің болуын анықтау бойынша радиациялық бақылау, радиологиялық зерттеулер жүргізетін, сондай-ақ дозиметриялық, радиометриялық, спектрометриялық өлшеулер жүргізетін зертхана;

30) санитариялық-гигиеналық зертхана – санитариялық-гигиеналық, токсикологиялық, химиялық зерттеулер, физикалық факторларды өлшеу, басқа да зерттеулер мен сынақтар жүргізетін зертхана;

31) тәжірибелік зерттеулер – шығу тегі биологиялық микроорганизмдерді, гельминттерді, уыттар мен уларды пайдаланатын жұмыстардың барлық түрлері;

32) таза аймақ – зертхананың БА-мен әрекеттер жүргізілмейтін үй-жайы немесе үй-жайлар тобы;

33) уақытша зертханалар (эпидемиологиялық жасақтар, экспедициялар) – эпидемиялық өршулер пайда болғанда ұйымдастырылатын мерзімдік жұмыс істейтін зертханалар;

34) шартты жұқпалы аймақ – жұқпалы аймақ шегіндегі үй-жай немесе үй-жайлар тобы;

35) штамм – микроорганизмнің таза өсіріндісі;

36) эпидемиологиялық маңызы бар объектілер – өндірілетін өнімі және (немесе) қызметі халықтың санитариялық-эпидемиологиялық саламаттылығы саласындағы Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарын бұзған жағдайда, тұрғындар арасында тамақтан улануды және инфекциялық аурулардың өршулерін тудыруына алып келуі мүмкін объектілер.

2-тарау. Нысанның құрылысына жер учаскесін таңдауға, зертханаларды жобалауға, пайдалануға, қайта жаңартуға, жөндеуге қойылатын санитариялық-эпидемиологиялық талаптар

3. Нысандар құрылысына жер учаскесін таңдау кезінде пайдалануға тыйым салынады:

1) бұрын пайдаланылған мал өлексесін және уытты қалдықтарды көму орындарына;

2) күйдіргі бойынша сатационарлық қолайсыз елді мекендерде.

4. Нысандарды құрылысына жер учаскесін таңдау кезінде 2001 жылғы 16 шілдедегі "Қазақстан Республикасындағы сәулет, қала құрылысы және құрылыс қызметі туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 20-бабының 23-16) тармақшаларына сәйкес мемлекеттік талаптармен (бұдан әрі – сәулет, қала құрылысы және құрылыс саласындағы мемлекеттік нормативтер) айқындалады;

5. Зертханалардың ғимаратын жобалау кезінде дербес жер учаскелерінде немесе құрамына кіретін ұйымның жер учаскесінде орналасады.

6. Уақытша зертханалар ретінде, жеткілікті мөлшерде су, электр энергиясымен, суды бұрумен қамтамасыз етілген, қауіпсіздік талаптары сақталған кезде бейімделген ғимараттар, үй-жайларды пайдалануға жол беріледі.

7. Жобалау кезінде зертхананы дербес ғимаратта, жеке кіретін есігі бар жапсарлас салынған өндірістік үй-жайларда, өндірістік ғимараттардың жеке қабаттарында, жеке кіретін есігі болғанда бейінді ұйымдардың бөлек қабаттарында, емдеу-профилактикалық ұйымдардың клиникалық-диагностикалық зертханаларында орналастыруға жол беріледі.

8. Нысандарды жобалау кезінде үй-жайлардың жиынтығы мен аумағы сәулет, қала құрылысы және құрылыс салаларындағы мемлекеттік нормативтердің талаптарына және осы Санитариялық қағидалардың 1-қосымшасына сәйкес жобалауға тапсырмамен анықталады.

9. Микробиологиялық зерттеулерді орындайтын зертханалардың: қызметкерлер үшін санитариялық өткізгіші бар және материалды зерттеуге жеткізуге арналған кемінде кіретін екі есігі болады.

Зерттеуге арналған материалды беретін терезе арқылы алуға жол беріледі.

10. Сыртқы қоршауда жабылмайтын есіктің, қақпаның, қақпалы есіктің, сондай-ақ ойылған жерлердің және басқа да бұзылулардың болуына жол берілмейді.

11. Аумақ қоршауының периметрі бойынша жарық орнатылады.

12. Зертханалардың бірінші қабатындағы терезе ойықтарының, витриналарының беріктігі мынадай параметрлерге балама болады:

1) қарапайым әйнектелген, қалыңдығы кемінде 1 мм болат табақтан жасалған рольставнялармен қосымша қорғалған терезелер;

2) қарапайым әйнектелген, металл торлармен (жылжымалы, айқара ашылатын) немесе тиісінше берік жалюздермен қосымша қорғалған терезелер;

3) қорғаныш әйнектелген, бір соққыға шыдамды, 9,5 м және одан да жоғары биіктіктен лақтырылған салмағы 4 кг болат шардың 3 соққысына төзімді терезелер.

13. Зертханалар үй-жайларында конструкциялық сәулет-жоспарлау орындалуы және кіруден қорғауды бірігіп қамтамасыз ететін техникалық қауіпсіздік жүйелерімен жарақталуы болады.

14. Тәжірибелік, диагностикалық және өндірістік жұмыстар жүргізумен, сондай-ақ патогендігі I-II топтағы ПБА-ны сақтаумен айналысатын нысандарда рұқсат беру режимі белгіленеді.

15. Улы заттармен жұмыстар бөлек үй-жайларда (бөлмелерде) немесе бөлек сыртқа шығару шкафында жүргізіледі.

16. Бокстардың және басқа бөлмелердің есіктері мен терезелері саңылаусыз тығыз жабылады. Желдеткіштер жәндіктерден тормен қорғалады. Бокста және бокс алды бөлменің есігі әйнекті, көрінетін болады.

17. Микробиологиялық зертханалардың үй-жайларын жоспарлау таза және жұқпалы ағындардың қиылысуын болдырмайды. Кіретін есікте зертхананың атауы және "Биологиялық қауіптілік" халықаралық белгісі болады. Үй-жайлардың есіктерінде олардың мақсаты көрсетілген тақта ілінеді.

18. Тіркеу орны мен сынамаларды қабылдауға арналған үй-жай зертханаға кіре берісте орналасады. Зертханада материал алуға арналған пункт болған жағдайда персонал және тексерілетін адамдар үшін бөлек дәретханалар көзделеді.

19. ПБА-мен жұмыс істеу үшін қауіптілігі 2-сыныптағы БҚБ қолданылады. ПБА-мен жұмыс жүргізілетін үй-жайлар бактерицидті сәулелегіштермен жабдықталады.

20. Зертханалық үй-жайлардың едені, қабырғасы, төбесі тегіс, саңылаусыз, жеңіл өңделетін, дезинфекциялау және жуу құралдарының әсеріне төзімді болуы тиіс, еденінің тайғанақ болуына жол берілмейді.

21. БҚБ-да патогендігі I-IV топтардағы ПБА-мен ғылыми-зерттеу жұмыстары ғана жүргізілетін зертханалар үшін, аспалы төбелерді пайдалануға жол беріледі.

22. Патогендігі I-IV топтармен жұмыс жүргізуге арналған "жұқпалы" үй-жайларда еден жабынының жиектері көтеріледі және қабырғаның бетімен бірдей болып бекітіледі. Траптар болған жағдайда еден еңіс болады.

23. Санитариялық-гигиеналық зертханада еден қышқылға төзімді материалмен жабылады.

24. Радиологиялық зертхананың едені, төбесі және қабырғасы жуу құралдарына төзімді, нашар сіңіретін материалмен жабылады.

25. От – және жарылыс қаупі бар заттармен жұмыс жүргізілетін үй-жайларда екі шығатын есік көзделеді.

Жұмыс үстелдері тотығуға төзімді, жанбайтын материалмен қапталады, қышқылдармен және сілтілермен жұмыс істеу үшін ернеу құрылғысы болады.

26. Зертханаларды қайта құру және жөндеу кезінде осы санитариялық қағидалардың 7-26 тармақтарында көзделген талаптар сақталады.

3-тарау. Зертханалардағы сумен жабдықтауға, кәріздеуге, жылумен жабдықтауға, жарықтандыруға және желдетуге қойылатын санитариялық-эпидемиологиялық талаптар

27. Зертханаларда орталықтандырылған шаруашылық ауыз судың, ыстық сумен жабдықтаудың, суды бұрудың, жылытумен жабдықтаудың жарамды жағдайы көзделеді.

28. Орталықтандырылған сумен жабдықтау жүйесі болмаған жағдайда ішкі су құбыры және суды бұру құрылғысы бар ауызсу мақсатындағы жергілікті көздердің суын пайдалануға жол беріледі.

29. Барлық бокстарда бокс кіреберісі болады, онда қол жууға арналған раковина (қол жуғыштар) орналастырылады, ол болмаған жағдайда тері антисептиктерін, айна және дезинфекциялық ерітінділері бар сыйымдылықтарды пайдалануға жол беріледі.

30. Зертханада персоналдың қолын жууға арналған раковина және араластырғыш арқылы ыстық және салқын су келтірілген ыдыстар мен мүліктерді жууға арналған раковиналар немесе ванналар жабдықталады.

31. Зертханаларды кәрізденбеген және ішінара кәрізденген жерлерде орналастыру кезінде жергілікті кәріз құрылғысы (шұңқырлар, септиктер) көзделеді. Ағынды суларды қабылдау уақытылы тазаланылатын нысанның шаурашылық аймағында орналасқан қақпақтармен, гидравликалық

бекітпелермен (сифондармен) жабдықталған ортақ немесе бөлек жерасты су өткізбейтін сиымдылық арқылы жүзеге асырылады.

32. Жылу берудің орталықтандырылған көзі болмаған жағдайда сұйық, қатты, газ тәрізді отындармен жұмыс істейтін дербес қазандық көзделеді.

33. Үй-жайларды табиғи және жасанды жарықтандыру сәулет, қала құрылысы және құрылыс саласындағы мемлекеттік стандарттарға сәйкес анықталады.

Жұмыс үй-жайлары дезинфекциялаушы заттарға төзімді материалдан жасалған жарық қорғау құрылғыларын пайдалану арқылы тікелей күн сәулесінің түсуінен жұмыс үстелдерін және оптиканы қорғау қамтамасыз етіледі.

34. Люминесцентті микроскоппен жұмыс жүргізілетін үй-жайда, фото бөлмеде, себезгі бөлмелерінде, санитариялық тораптарда және қойма үй-жайларында табиғи жарық көзделмейді.

35. Зертхана жасанды іске қосылатын ішке сору-сыртқа тарату желдеткішімен және сыртқа шығару шкафтарынан ауаны соруға арналған бөлек (дербес) желдету құрылғыларымен жабдықталады, зертхананың жұқпалы аймағының үй-жайлары жасанды іске қосылатын ішке сору-сыртқа шығару желдеткішімен шығаберісте жұқа тазарту сүзгілерімен жабдықталады, аудандық деңгейдегі зертханалар үшін механикалық іске қосылатын желдеткішке жол беріледі.

36. Зиянды және жанғыш булар мен газдар бөлетін заттармен жұмыстар жүргізілетін сыртқа шығару шкафтары жоғарғы және төменгі сорғыштармен және сұйықтықтың еденге ағып кетуін болдырмайтын ернеулермен жабдықталады.

37. Сыртқа тарату құрылғылары ашық тұрған шкафтардың қайырма жақтауларында ауаны сорғыш жылдамдығын қамтамасыз етеді.

38. Сыртқа шығару шкафтарының және БҚБ желдетуінің ажыратқыштары оларға жақын орналасады, сыртқа шығару шкафтарында және БҚБ-да орнатылған аспаптарды қосатын розеткалар сыртқы панелінде; газ шүмектері алдыңғы ернеуінде; штепсельдік розеткалары сыртқа шығару шкафынан немесе БҚБ-дан тыс жұмыс үстелінің бүйірінде орналасады.

39. Сыртқа шығару шкафтарының жақтаулары (есіктері) жұмыс кезінде төменгі жағында кішігірім саңылаумен жабылады. Көтеріңкі жақтаулары олардың құлап кетуін болдырмайтындай құрылғылармен мықтап бекітіледі.

40. Зертханаларда Кодекстің 144-бабының 6-тармағына және 145-бабына сәйкес гигиеналық нормативтерге, санитариялық қағидалардың белгіленген талаптарына (бұдан әрі – нормалау құжаттар) сәйкес оңтайлы микроклиматтық жағдайлар (температура, ауаның жылдамдығы және ауаның салыстырмалы ылғалдылығы) жасалады.

41. Үшінші және төртінші климаттық аймақ аудандарында орналасқан ғимараттарда жазғы кезеңде ауа баптағыштар, микробиологиялық зертханаларда қосымша дезарлар орнатылады. Жұқтырылған материалмен жұмыс істеген кезде ауа баптағыш ажыратылады. Ауа баптағыштардың сүзгілеуші элементтері механикалық бөлшектерден тазартылып тұрады (үш айда 1 реттен сиретпей) және дезинфекцияланады.

4-тарау. Микробиологиялық зертханалардағы жұмыс жағдайларына қойылатын санитариялық-эпидемиологиялық талаптар

42. Микробиологиялық зертханаларда (бактериологиялық, вирусологиялық, паразитологиялық) меншік түріне қарамастан, осы санитариялық қағидаларға 2-қосымшаға сәйкес I-IV патогендік топтағы микроорганизмдермен және гельминттермен жұмыс істеу үшін биологиялық қауіпсіздік талаптарының сақталуын бақылау жөніндегі арнайы комиссияның рұқсаты болады.

43. Адамдардың қанында антигендерді (қоздырғышты жинақтамай), оларға антиденелерді анықтау бойынша зерттеулерді және клиникалық материалда бруцеллез, адамның иммун тапшылығы вирусын (АИТВ), парентеральды В және С вирусты гепатиттерінің қоздырғыштарын детекциялау бойынша молекулярлық-генетикалық әдістермен (қоздырғышты жинақтамай) диагностикалауды патогендігі III-IV топтағы микроорганизмдермен жұмыс істеуге жағдайлары бар зертханаларда жүргізуге жол беріледі.

44. Жұмысқа түсер кезде Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау және әлеуметтік даму министрінің 2015 жылғы 25 желтоқсандағы №1019 бұйрығымен (Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 12665 болып тіркелген) бекітілген Қызметкерлерді еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау мәселелері бойынша оқыту, оларға нұсқама беру және білімдерін тексеру қағидаларына сәйкес қауіпсіздік техникасы бойынша нұсқама жүргізіледі.

45. Зертханаларда нормалау құжаттарында көрсетілген зерттеулердің сапасын бақылау жүйесінің талаптары орындалады.

46. Зертхана үй-жайларында:

- 1) арнайы киімсіз жұмыс істеуге;
- 2) бұзылған желдеткіш кезінде жұмыс жүргізуге;
- 3) реактивтерді заттаңбасыз сақтауға және қолдануға;
- 4) жұмыс үй-жайларында темекі шегуге, тамақты сақтауға және ішуге;
- 5) улы, жарылыс қаупі бар заттар мен ерітінділер қорын жұмыс орындарында және стеллаждарда сақтауға жол берілмейді.

47. Баллондарда қысыммен тұрған газ тәрізді заттармен жұмыс істеу кезінде:

- 1) баллонның вентилін тез ашуға;
- 2) оттегі бар баллон үшін "Оттегі" деген жазуы жоқ редукторды қолдануға;

3) оларды жұмыс үй-жайында сақтауға жол берілмейді.

48. Жұмыс уақытында сыртқа шығару шкафтарының жақтаулары жабық болады, көтеріңкі жақтаулары құрылғылармен мықты бекітіледі.

49. Тез тұтанатын сұйықтықтарды 100⁰С-қа дейін жылыту сулы моншаларда, 100⁰С-тан жоғары - май моншаларда жүргізіледі. Тез тұтанатын сұйықтығы бар колбаны алдын ала біртіндеп жылытусыз ыстық суға салуға жол берілмейді.

50. Шыны аспаптармен жұмыс істеу кезінде:

1) қыздырылған түтікшені салқындатылғаннан кейін берік кептелген тығынмен жабу;

2) шыны түтіктерді немесе термометрді тесілген тығынға қойған кезде соңғысын алақанмен тіремей, бүйір жақтарынан ұстау керек;

3) шыны аспаптарды жинау немесе оның жекелеген бөліктерін каучуктың көмегімен қосу кезінде – қолды сүлгімен қорғау, шыны түтіктер сынған кезде түтікшені кесіндінің маңында ұстау керек.

51. Шыны аспаптар қызып кетуге немесе олардың сынып қалуына ұшырайтын жұмыстарды сыртқа жүргізген кезде, сыртқа шығару шкафтарында көзілдірік, қолғап және резеңке алжапқыш киіп орындайды.

52. Спирт, бензол, ацетон, бром, йод құйылған түтікшелер берік кептелген шыны тығындармен, сілті құйылғандары бұрандалы қақпақтармен жабылады.

53. Сұйықтықтарды ауыстырып құю кезінде (құрамында инфекциялық аурулардың қоздырғыштары бар сұйықтықтардан басқа) құйғышты қолдану қажет.

54. Қолды жуу диспенсордан сұйық сабын берілуімен жүзеге асырылады және бір рет қолданылатын сүлгімен кептіру арқылы жүргізіледі.

55. Зертханалар шұғыл көмек жағдайына және авария жағдайына дәрі қобдишасымен қамтамасыз етіледі. Ботулиндік уытпен жұмыс жүргізу кезінде зертханада уытқа қарсы сарысулар болады.

56. Зертхана қызметкерлері арнайы киіммен және жеке қорғаныш құралдарымен қамтамасыз етіледі.

57. I-IV топтардағы микроорганизмдермен орындалатын жұмыстың сипатына байланысты қорғаныш костюмдерінің мынадай типтері пайдаланылады:

1) I тип – пижама немесе комбинезон, медициналық аяқ киім, медициналық қалпақ, үлкен орамал (капюшон), обаға қарсы халат, оң қысымды респиратор-капюшон, мақта-дәке бетпердесі (шаңға қарсы респиратор, сүзетін немесе оттегі-оқшаулағыш газтұтқыш), көзілдірік, резеңке қолғаптар, сүлгі, шұлықтар, аяқ киімдер, резеңке етіктер;

2) II тип – пижама немесе комбинезон, медициналық аяқ киім, медициналық қалпақ, үлкен орамал (капюшон), обаға қарсы халат, мақта-дәке бетпердесі, резеңке қолғаптар, сүлгі, шұлықтар, аяқ киімдер, резеңке етіктер;

3) III тип – пижама, медициналық қалпақ, үлкен орамал, обаға қарсы халат, резеңке қолғаптар, сүлгі, шұлықтар, аяқ киімдер, галоштар;

4) IV тип – пижама, қалпақ (кішкентай орамал), обаға қарсы халат (хирургиялық), шұлықтар, аяқ киімдер.

58. Алдыңғы жағынан тұмшаланып түймеленген комбинезондар мен пижамалар болуы тиіс.

59. Хирургиялық типтегі, бірақ одан айтарлықтай ұзындау (балтырдың төменгі үштен біріне дейін) обаға қарсы халат пайдаланылады, бұл ретте оның етегі біріне бірі тереңірек кіріп қабысуы тиіс; белдігі және жағасындағы байламдары әрқайсысы бөлек етекке тігілген екі бөліктен тұруы тиіс, жеңін байлау үшін бір ұзын таспа керек.

60. Өлшемі 90x90x125 см болатын обаға қарсы орамал қолданылады.

61. Ұзындығы 25 см, ені 17 см тегіс мақта қабаты салынған, ұзындығы 125 см және ені 50 см дәкенің кесіндісінен жасалған мақта-дәке бетпердесі қолданылады. Дәке кесіндісінің жиектері айқастырылып қайырылады. Беткі бөлігі оқшауланған, тыныс алу органдарын жеке қорғаудың (оның ішінде аэрозольге қарсы) сүзгілеу құралдарын қолдануға жол береді.

62. Жалпақ, жиектері тығыз жанасатын, олардың тұмшалануын қамтамасыз ететін иілген шыны немесе конструкциядағы "жаздық" көзілдірік қолданылады. Беткі бөлігі оқшауланған, көзді химиялық және биологиялық факторлардан жасалған жеке қорғаныш құралдарын (қорғаныш көзілдірігін) пайдалануға жол береді.

63. Обаға қарсы костюмді жұқпалы материалмен жұмыс істейтін үй-жайға кіргенге дейін мынадай тәртіппен киеді: пижама (комбинезон), шұлық, аяқ киім, медициналық қалпақ, капюшон (үлкен орамал), обаға қарсы халат және етік. Халаттың жағасындағы таспаны және халаттың белдігін алдыңғы жағынан сол жақ бүйірінде міндетті түрде ілмектеп байлайды, содан кейін жеңіндегі таспаларды байлап бекітеді. Респиратор (бетперде) ауызды және мұрынды жабады, бетперденің жоғарғы таспаларын желке тұсында ілмектеп байлайды, төменгісі мұрынның қанаты жақтарына мақта тампондарын қойып, төбесіне байлайды. Көзілдірік жақсылап орнықтырылуы және ауаны сүзгілеудің болмауына тексерілуі тиіс.

64. Костюмді зарарсыздандыру үшін өңдеуге арналған дезинфекциялық ерітіндісі бар бөлек сыйымдылық көзделеді: етікті немесе галошты, костюмді

шешу процесінде қолғаптағы қолды, мақта-дәке бетпердені, халатты, орамалды (капюшонды), сүлгіні, қолғапты, көзілдірікті 70⁰ спиртке батырады.

65. Автоклавтаумен, қайнатумен немесе дезинфекциялау камерасында зарарсыздандыру кезінде костюмді тиісінше бикске, қабатталған қапқа салады.

66. Қолғап киілген қолдарды костюмнің әрбір бөлігін шешкеннен кейін дезинфекциялық ерітіндіге батыра отырып, костюмді мынадай тәртіппен шешеді:

1) етік немесе галошты жоғарыдан төмен қарай дезинфекциялық ерітіндіге молынан батырылған мақта тампонмен сүртеді, сүлгіні шығарады;

2) егер олар жұмыс барысында қажет болған жағдайда, жеңқаптарды және қолғаптың екінші жұбын шешеді;

3) етікті шешеді;

4) дезинфекциялық ерітіндіге батырылған мақта тампонмен костюмде болған жағдайда алжапқышты сүртеді, сыртқы бетін ішіне қаратып бүктеп шешеді;

5) көзілдірікті екі қолмен алға қарай, жоғары және басының артына тартып шешеді;

6) мақта-дәке бетпердені оның сыртқы жағын бетке тигізбей шешеді;

7) қолғапты шешеді (қолғаптың тұтастығы сақталмағанына күдік болған кезде оларды дезинфекциялық ерітіндіде тексереді (бірақ ауамен емес);

8) қорғаныш костюмді шешкеннен кейін қолды 70⁰ спиртпен өңдейді, содан кейін сабынды сумен мұқият жуады;

9) халаттың жағасындағы байламды, белдікті шешеді және қолғаптың жиегін төмен жіберіп жеңнің байламдарын ағытады, халатты сыртқы бетін ішіне қаратып орап шешеді;

10) орамалдың жиектерін бір қолмен желкеге жинап, абайлап шешеді.

67. Микробиологиялық зертханада патогендігі III-IV топтағы микроорганизмдерді жұқтырған немесе жұқтыруы ықтимал материалмен жұмыс жүргізу үшін "жұқпалы" және "таза" аймақтар болады. "таза" және "жұқпалы" аймақтар шекарасында, жаңадан салынып жатқан немесе қайта жаңартылып жатқан зертханаларда санитариялық өткізгіштерді орнату көзделеді.

68. Жұмыс басталғанға дейін зертхананың үй-жайларын ылғалды тәсілмен, "таза" аймақты жуу құралдарын, "жұқпалы" аймақты жуу құралы мен дезинфектанттарды қолдану арқылы жинайды, бактерицидті сәулелегіштермен қуаты 1 текше метрге (бұдан әрі – м³) 2,5 ватт болғанда 30-60 минут бойы сәулелейді. Жұмыс аяқталғаннан кейін үстелдерді, аспаптарды, жабдықты, еденді, БҚБ-ны дезинфекциялық ерітіндіні қолдана отырып сүртеді. Жинау мүліктері "таза" және "жұқпалы" аймақтар үшін жеке таңбаланады.

69. Инфекциялық материалды жеткізу және оны бір зертханадан ұйымның (зертхананың) аумағындағы екіншісіне тасымалдау тұмшаланған жабық металл

ыдыста (биксте, бактарда, тоназытқыш сөмкелерде, контейнерлерде) жүзеге асырылады. Сұйық материалдары бар жеткізілетін сыйымдылықтар тасымалдау кезінде ішіндегінің төгілуін болдырмайтын тығындармен жабылады. Материалды ашқан кезде бикстерді, контейнерлерді және түтіктерді дезинфекциялық ерітіндімен сүртеді және металл табаққа қояды.

70. Инфекциялық материалды бокстан боксқа немесе автоклавқа ауыстыру металл бикстерде немесе бактарда, контейнерлерде жүргізіледі.

71. Инфекциялық материалды түтіктерде, тостағандарда, құтыларда себу кезінде материалдың атауы, талдау нөмірі, себу күні және тіркеу нөмірі көрсетіле отырып жазылады.

72. Құрамында инфекциялық аурулардың қоздырғыштары бар сұйық орталар автоматты тамшуырдың немесе бір рет қолданылатын стерильді тамшуырдың көмегімен сорып алынады. Сұйық орталарды түтіктен екінші түтікке жиінен асырып құюға жол берілмейді. Пайдалану алдында ыдыстың, тамшуырлардың, жабдықтардың, шприцтердің тұтастығы және жарамдылығы тексеріледі.

73. Кептірілген микроорганизмдері бар ампулаларды ашу кювет үстінде үстел үстіндегі бокстарда дезинфекциялық ерітіндімен жүргізіледі. Кесілген ампуланың ұшы дезинфекциялық ерітіндіге батырылған үш қабатты дәке сулықпен жабылады және пинцетпен сындырып алынады. Ашылған ампула бір-екі минут бойы сол сулықпен жабылған күйінде қалдырылады, одан әрі сулық дезинфекциялық ерітіндіге батырылады, содан кейін ампула стерильді тампонмен жабылады.

74. Зертханаларда:

1) инфекциялық материалмен зерттеу жүргізілетін үй-жайда тірі вакцинамен жұмыс істеуге;

2) микробиологиялық зертханада зерттелетін микроорганизмдер сезімтал болатын дәрілік препараттар болмаған кезде вирулентті антибиотикке төзімді микроорганизмдермен тәжірибелік жұмыстарды жүргізуге;

3) жағылған оттықтарды және басқа да қыздыратын аспаптарды бақылаусыз қалдыруға, шүмектері жарамсыз оттықтармен жұмыс істеуге, олардың жанында тез тұтанатын заттарды ұстауға;

4) жанып тұрған оттықтар және қосылып тұрған электрлі қыздырғыш аспаптардың жанында кездейсоқ төгілген өртке қауіпті сұйықтықтарды жинауға;

5) жұмыс уақытында бокстың есігін ашуға жол берілмейді.

75. Істен шыққан материал (жұмысшы себінділерін, науқастардың биологиялық материалын, кеміргіштердің, зертханалық жануарлардың өлекселерін, індік материалды) зарарсыздандырылады. Жұмыс аяқталғаннан кейін есепке алынбаған жағындыларды, инфекциялық материалы бар зертханалық ыдысты жұмыс үстелдерінде қалдыруға жол берілмейді.

76. Жұқпалы материалды сақтағаннан кейін тоңазытқыштарды еріту оларды дезинфекциялаумен бірге жүргізіледі. Конденсациялық су зарасыздандыруға жатады

77. БҚБ-да жұмысты бастар алдында сыртқа тарату желдеткіші қосылады. Материалды салу теріс қысымда жүргізіледі. БҚБ өтетін жолдардан және әртүрлі ауа ағындарынан алыс орында орнатылады.

78. Қысыммен жұмыс істейтін түтікшлер таңбаланады.

79. Автоклавтар мен термостаттарды пайдалану кезінде мынадай талаптар орындалады:

1) егер онымен екі және одан көп жұмыскер айналысатын болса, қысыммен жұмыс істейтін жабдықпен жұмыс істеуге рұқсаты бар автоклавта жұмыс істейтін адамға пломбаланған бактар мен басқа да жұқпалы материалы бар ыдысты қолхат арқылы тапсыру;

2) автоклав жұмысын бақылау журналын жүргізу (еркін үлгіде);

3) термостатқа тез жанатын заттарды қоймау;

4) реттелетін құрылғылардан сақтандырғыш қалпақтарды алмау.

80. БҚБ-дағы жұмыс таза аймақтан жұқпалы аймаққа қарай бағытта ұйымдастырылады. БҚБ-ның ішкі беттері Қазақстан Республикасында қолдануға рұқсат етілген тотығуға қарсы дезинфекциялау құралдарымен өңделеді. БҚБ-дағы сүзгілер жұмысының тиімділігіне жыл сайын бақылау жүргізу қажет.

81. ИФТ жүргізілетін бөлмелерде үстелдерді, аспаптарды, жабдықтарды өңдеу 70этил спиртімен жүргізіледі, ИФТ зерттеулер, ПТР жүргізген кезде 70 этил спирті (жұмысқа дейін және одан кейін) және осы мақсатта қолдануға рұқсат етілген дезинфекциялау құралдарын пайдалана отырып, өндірушінің нұсқаулығына сәйкес жүргізіледі.

82. Вирустарды индикациялау бойынша жануарларда зерттеу жүргізу кезінде мынадай шарттар сақталады:

1) зертханалық жануарларға жұқтыру және оларды сою, жұқтырылған жануарларды күтіп-ұстау, центрифугалау, кептіру, аэрозоль түзуі мүмкін басқа да операциялар, жасушалардың өсірінділерін және тауықтың эмбриондарына жұқтыру, суспензиялар дайындау, лиофилизацияланған ПБА-мен жұмыс, коллекциялық штаммдарды жүргізу бойынша жұмыс БҚБ-дағы зертхананың жұқпалы аймағындағы боксталған үй-жайларда жүргізіледі;

2) ПБА бар сыйымдылықтар дезинфекциялық ерітіндісіне батырылған көп қабатты сулық жабылған табаққа немесе астауға орналастырылады;

3) тірі вирустармен серологиялық зерттеулер, тін өсіріндісінің әртүрлі алғашқы және қайта себілетін желілерін дайындау, клиникалық материалдарды алғашқы өңдеу БҚБ-да жүргізіледі.

83. Микробиологиялық зертханада патогендігі I-II топтағы микроорганизмдерді жұқтырған немесе жұқтыруы ықтимал материалмен жұмыс жүргізу үшін жұқпалы, шартты таза және таза аймақтары болады. "Жұқпалы" және "таза" аймақтардың шекарасында, жаңадан салынып жатқан немесе қайта жаңартылып жатқан зертханаларда санитариялық өткізгіштерді орнату көзделеді.

84. Жұмыс күнінің соңында I-II топтардың патогендері сақталатын термостаттар, тоңазытқыштар, шкафтар пломбланады, өндірістік үй-жайлардың есіктері құлыппен жабылады.

85. Патогендігі I-II топтағы қоздырғыштармен жұмыс жүргізген кезде мынаны сақтау қажет:

1) буын аяқтылармен жұмыс істеу кезінде қолданылған ыдыс қайнату арқылы дезинфекцияланады, қалдықтарға дезинфекциялық ерітінді құйылады немесе өртеледі. Құрал-саймандар қайнатылады немесе отқа қақталады. Бөзден жасалған қаптар сулы-сабынды ерітіндіде 30 минут бойы қайнату арқылы дезинфекцияланады;

2) жыртқыш құстардың және аңдардың нәжістерін бөлшектеу оларды 1% формалин ерітіндісінде 12-18 сағат ұстағаннан кейін жүргізіледі;

3) жәндіктер және кенелер, олардың тарап кетуін болдырмайтын арнайы үй-жайларда (инсектарийде) шарбақтарда немесе банкілерде ұсталады. Инсектарийді толықтыру үшін ауланған бүргелер қан сормаған жастары пайда болғанға дейін жеке банкілерде ұсталады;

4) жұмыс аяқталғаннан кейін жұмыс үстелдері дезинфекциялық ерітіндімен, қол - 70% спиртпен өңделеді;

5) жұқтырылған жануарлармен жұмыс жүргізілетін үй-жайларға кіретін жерде биіктігі 30 см болатын табалдырық орнатылады, бактериологиялық бокстардың, серологиялық және жедел зерттеулер жүргізілетін үй-жайлардың есіктері алдында дезинфекциялық ерітіндіге батырылған кілемшелер төселеді;

6) зертханалық үй-жайлар тұмшаланған болады;

7) патогендігі I топтағы қоздырғыштарды жұқтыруы ықтимал материалмен жұмыс істейтін адамдарға жұмыс күнінің соңында дене температурасының термометриясы жүргізіледі;

8) патогендігі I-II топтағы микроорганизмдерді жұқтыруы ықтимал материалды жұқтырған жануарлар басқа жануарлардан бөлек ұсталады;

9) адамдардың, кеміргіштердің, эктопаразиттердің биологиялық материалын, сыртқы ортаның, жұқтырылған жануарлардың сынамаларын алуға және бастапқы өңдеуге байланысты барлық жұмыстар және оларды патогендігі I-II топтағы қоздырғыштарға зерттеу жұқпалы блокта I-II типті қорғаныш костюмдерін пайдалана отырып жүргізіледі;

10) Сап және мелиоидоз қоздырғыштарымен зерттеулер II типті қорғаныш костюмінде, резеңке қолғаппен, мақта-дәке бетпердесімен және қорғаныш көзілдірігімен жүргізіледі. Жұқпалы бөлімшелердің боксқа кіреберістерінде жұмыс аяқталған соң қорғаныш костюмдері шешіледі және зарарсыздандырылады;

11) зертхананың үй-жайынан қызметкердің қорғаныш киімімен шығуына және қызметкер жұқпалы материалмен немесе жұқтыруы ықтимал материалмен жұмыс істеп жатқан кезде оны үй-жайдан шақыруға жол берілмейді;

12) күйдіргі қоздырғыштарымен жұмыс кезінде зерттеу аяқталғаннан кейін зертхана үй-жайлары мен жабдықтарға осы қоздырғыштың себілуіне тексеру жүргізіледі.

86. Патогендігі I топтағы қоздырғыштармен жұмыс жүргізетін микробиологиялық зертхана жанынан қызметкерлер үшін ауру ықтималы симптомдары анықталған жағдайда олар үшін және аварияға жол берген адамдар үшін изолятор көзделеді.

Изолятор негізгі және резервтік ерекше дәрілік препараттар қорымен, шокқа қарсы дәрі-дәрмектермен және дезинфекциялау құралдарымен қамтамасыз етіледі.

87. Виварийлер мен инсектарииларда омыртқалылар мен буынаяқтылар қозғалысы, орны мен ауланған жері, зерттеу және карантин нәтижелері көрсетіле отырып, арнайы нөмірленген және тігілген журналдарда (ерікті үлгідегі) тіркеледі.

88. Виварий және инсектарий үй-жайларына жұмыс күні аяқталғаннан кейін сүргі салынады.

89. Адамдар қанындағы сарысулардың антигенін анықтауға немесе патогендігі I-II топтағы қоздырғыштардың антиденелерін анықтауға зерттеулер жеке бокстарда немесе БҚБ-да құрамында тірі микроорганизмдер жоқ диагностикаларды қолдана отырып жүргізіледі.

Қан сарысуын центрифугалау арқылы бөлу бокста немесе БҚБ-да жүргізіледі.

90. Патогендігі I топтағы микроорганизмдермен жұмыс бокстарды өзара жалғастыратын жүйемен жарақталған арнайы тағайындалған зертханаларда жүргізіледі. Жұқпалы аймақтағы үй-жайларда есіктері автоматты түрде блокталатын өткізгіш автоклав орнатылады.

91. Жұқтырылған немесе патогендігі I-II топтағы вирустарды жұқтыруы ықтимал материалмен жұмыс кезінде персонал обаға қарсы II типті костюмді пайдаланады, жануарларды, эктопаразиттерді жұқтыруды, биологиялық материалды центрифугалау мен вакуумдық кептіруді I типті қорғаныш костюмінде жүргізеді.

Кептірілген риккетсий өсіріндісі бар ампуланы ашу, риккетсий биомассасын гомогендеу II типті қорғаныш костюмінде БҚБ-да жүзеге асырылады.

92. ПТР әдісімен зерттеулер жүргізген кезде мынадай қағидалар сақталады:

1) әр аймақта өзіне тиесілі жиһаздар, тоңазытқыштар/мұздатқыштар, зертханалық жабдықтар, реагенттер, автоматты тамшуырлар (дозаторлар), ұштықтар, пластикалық және шыны ыдыстар, қорғаныш киімі, аяқ киім, ұнтақсыз бір рет қолданылатын қолғаптар, жинау мүкәммалының және тек осы бөлмеде ғана пайдаланылатын басқа да шығыс материалдарының жиыны болады ;

2) жабдықтарды, шығыс материалдарын, реактивтерді, қолғаптарды, халаттарды бір үй-жайдан екінші үй-жайға тасымалдауға жол берілмейді;

3) ПТР бойынша барлық жұмыстар жұмыстың әрбір кезеңі қамтамасыз етілетін ұнтақсыз бір рет қолданылатын қолғаппен жүргізіледі;

4) ПТР жүргізуге арналған барлық үй-жайларды әрлеу жуу және дезинфекциялау құралдарының әсеріне төзімді материалмен жүргізіледі;

5) барлық үй-жайларда бактерицидті сәулелегіштер орнатылады;

6) детекция жүргізген кезде бұл кезеңге электрофорез әдісімен жеке персонал қызмет көрсетеді;

7) ПТР-дің барлық кезеңдерін өткізуге арналған реагенттерді сақтау шарттары реагенттерді қолдану бойынша нұсқаулықтың талаптарына сәйкес келеді. Клиникалық үлгілер реагенттерден бөлек сақталады;

8) сынама дайындау және реакциялық қоспаларды дайындау кезеңдері БҚБ-да жүргізіледі;

9) терезелер тығыз жабылады.

93. ИФТ жүргізу кезінде:

1) бір рет қолданылатын ұштықтарды және ыдыстарды қайта пайдалануға, жабдықтарды, шығыс материалдарын, реактивтерді, қолғаптарды, халаттарды бір үй-жайдан екінші үй-жайға тасымалдауға жол берілмейді;

2) жууға арналған ерітіндінің ұсақ тамшыларын кетіру үшін бір рет қолданылатын сүзгіш қағаз пайдаланылады;

3) ИФТ арналған үй-жайдың оңтайлы температурасы плюс 18оС - 22оС-ты, салыстырмалы ылғалдылығы 40%-дан 70%-ға дейінгіні құрайды, егер зерттеу әдісінде басқа көрсеткіштер қарастырылмаған болса температура мен ылғалдылықты белгілейтін құжат болу керек;

4) күн сайын, жұмыстан кейін жабдықтарды, дозаторларды, штативтерді өңдеу 70о этил спиртімен жүргізіледі, планшеттерді автоматты жуғыш дистилденген сумен, аптасына бір рет 70о этил спиртімен мұқият жуылады;

5) планшеттерді қыздырғыш аспаптардың жанында инкубациялауға жол берілмейді;

б) термостаттың температурасы күн сайын бақылауда болады;

94. Жұмысты бастар алдында 15 минут бұрын бокста бактерицидті сәулелегіштерді және сыртқа тарату желдеткіш жүйесін қосады. Боксты тиеген кезде желдеткішті ажыратады. Егер бокстағы жұмыс кезінде ауаны сору тоқтатылса, жұмысты жедел тоқтатады. Бокстың ауасына бактериологиялық зерттеу тоқсанына бір реттен сиретпей, сүзгінің жұмысын бақылау айына бір рет жүргізіледі;

95. Мицелиалды фазадағы өсірінділермен әрекет жасау, барлық фазалардағы грибоктардың өміршендігін зерделеу БҚБ-да жүргізіледі.

96. Мицелиалды өсірінділерді себуді бокстарда физиологиялық ерітіндімен немесе сорпамен түтіктерге және матрастарға алдын ала енгізгеннен кейін жүргізеді. Өсірінділер шайындысы барысында сұйықтықты матрасқа ұзын инесі бар шприцпен түтік арқылы енгізеді. Өсірінділерді металл сыйымдылықтарда инкубациялайды.

97. Грибоктардың мицелиалды фазаларымен жұмыс істеу кезінде матрастар, бокстан тыс себінділері бар түтіктер ашылмайды. Себінділерді қарау мақта-дәке бетпердесімен IV типтегі костюммен бокстарда жүргізіледі. Грибоктардың ашытқы фазаларымен жұмыс бетпердеде IV типтегі костюммен боксте, серологиялық зерттеулер - IV типтегі костюммен жүргізіледі.

98. Грибок суспензияларының жасушалық элементтерін санау алдында автоклавтайды немесе 10% дейінгі формалинді қосады және термостатта 37^oC температурада 2 сағат ұстайды.

99. Антигендерді, вакциналарды алу мақсатында өсірілген грибоктарды 30 минут бойы 0,5 атмосфера жағдайында немесе 0,5% соңғы шоғырлануына дейін формалинді қоса отырып, автоклавтау арқылы зарарсыздандырады.

100. БҚБ-да жұмыс істеген кезде мақта-матадан тігілген пижамалар, стерильді халаттар, орамалдар, бетперделер киіледі. Жасушалық желілерді өсіру және инфекциялық материалмен жұмыс бір рет қолданылатын стерильді қолғаппен орындалады. Қолғапты жеңнің бүкпесінің астында қалдырмай, оның үстіне тартып кию керек. Зерттеуші киімінің жеңдерін қорғау үшін резеңкеленген жеңқаптар киеді.

101. Жүре пайда болған иммун тапшылығы синдромын (ЖИТС) зерделеу жөніндегі орталықтың зертханаларында қан сарысуларының алғашқы оң және оң үлгілерін сақтауды ұйымдастыру үшін жеке төмен температуралы (минус 40^oC) тоңазытқыш жабдығы көзделеді. Тоңазытқыш жабдығы құлыппен жабылады және сүргі салынады.

102. ПБА бар сыйымдылықтар дезинфекциялық ерітіндіге батырылған көп қабатты сулықпен жабылған табаққа немесе астауға қойылады.

103. Адамдардың қан сарысуларын антигендердің болуын зерттеу немесе патогендігі ІІ топтағы қоздырғыштарға антиденелерді анықтау кезінде мынадай шарттар сақталады:

- 1) жұмыс жеке үй-жайларда (бөлмеде, бокста) жүргізіледі;
- 2) инфекциялық емес (құрамында тірі қоздырғыштар жоқ) антигендер (диагностикумдарды) пайдаланылады;
- 3) центрифугалау арқылы қанның сарысуын бөлу бокста немесе БҚБ-да жүргізіледі. Қан алудың вакуумдық жүйелерін пайдалану кезінде қан сарысуын центрифугалау бөлімшесі бокстарды немесе БҚБ-ны пайдаланбай, тұмшаланған қақпақтары бар центрифуждық стакандарды пайдалана отырып жүзеге асырады.

104. Патогендігі І-ІІ топтағы вирустармен жұмыс барлық зерттеулер БҚБ-да жүргізілетін, арнайы тағайындалған зертханаларда жүргізіледі. Жұқпалы аймақтың үй-жайларында есіктері автоматты түрде бұғатталатын өткізгіш автоклав орнатылады.

105. Жұқпалы аймаққа кіру қорғаныш киімі киілетін, себезгісі немесе шлюзі бар санитариялық өткізгіш арқылы жүзеге асырылады. Шлюзде жұмыс істеген уақытта бактерицидті сәулелегіш қосылады.

106. Шлюздерге кіретін есіктер өздігінен жабылады және құлыптармен қамтамасыз етіледі. Жұмыс уақытында жұқпалы аймақтағы үй-жайлардың есіктері жабық болады.

107. Биологиялық материалды сақтау төмен температуралы шкафтарға немесе сұйық азот бар түтікшелерге орналастырылатын тұмшаланған, төменгі температураға төзімді, сынбайтын контейнерлерде жүзеге асырылады.

108. Биологиялық материалды технологиялық желілер арасында, қоймаға тасымалдау зарарсыздандырылатын, тұмшаланып жабылатын, ылғал өтпейтін контейнерлерде жүргізіледі.

109. Жұмыс кезінде персонал ІІ типтегі обаға қарсы костюмді пайдаланады, тауық эмбриондарына, жануарларға, эконопаразиттерге жұқтыру, биологиялық материалды центрифугалау және вакуумдық кептіру І типтегі қорғаныш костюмімен жүргізіледі.

110. Бактериологиялық зертханалар ашық түсті жиһазбен жабдықталады, химиялық реагенттердің, жуу және дезинфекциялау құралдарының әсеріне төзімсіз жиһазбен жабдықтауға жол берілмейді. Жиһаздың ішкі және сыртқы беттерінде өңдеуді қиындататын саңылаулар мен ойықтарға жол берілмейді.

111. Вирусологиялық зертханаларда, зертхананың жұқпалы аймағы бокстарында (немесе БҚБ-да):

- 1) жануарларға жұқтыру және оларды ашу;
- 2) жасушалар және тауық эмбриондары өсірінділеріне жұқтыру;
- 3) суспензиялар дайындау;

- 4) инфекция жұқтырған жануарларды күтіп-ұстау;
- 5) коллекциялық штаммдарды жүргізу;
- 6) лиофилизацияланған ПБА-мен жұмыс істеу;
- 7) центрифугалау, кептіру, аэрозол түзуі ықтимал басқа да операциялар жүргізіледі.

112. Паразитарлық зертханаларда ішінде стробила, онкосфера, жұмыртқалар, құрттар, ересек гельминттер мен ішек қарапайымдыларының дарақтары болуы ықтимал материал тығыз жабылатын қақпағы бар шыны немесе пластикалық ыдыста жеткізіледі.

113. Гелминттер, ішек қарапайымдыларын анықтауға дайындық және зерттеу, копроовоскопиялық, байыту және перианалдық қырынды әдістерімен сырта шығару шкафында жүргізіледі. Байыту әдістерін қолдану арқылы зерттеулерге арналған зертханалық ыдыстар кюветаларда орнатылады. Зерттеулер үшін дайындалған препараттар арнайы жайпақ табақтарға салынады, сүртіндісі бар әйнектер астына үлкен көлемдегі әйнектерді салады.

114. Зерттелетін материалмен, ыдыспен, жабдықпен жасалатын барлық әрекеттер резеңке қолғаппен жүргізіледі.

115. Пайдаланылған тамшуырлар, түтіктер, капиллярлар, заттық және жабынды шынылар дезинфекцияланады.

116. Гельминттерді жұқтыруы ықтимал материал жұмыс күнінің соңында сүргіленетін бөлек тоңазытқышта сақталады.

117. Тірі вирустармен серологиялық зерттеу, бастапқы және қайта егілетін тіндер өсірінділерінің әртүрлі желілерін дайындау, клиникалық материалдарды бастапқы өңдеу БҚБ-да жүргізіледі.

118. Патогендігі I топтағы қоздырғыштармен жұмыс жүргізетін әрбір ұйым жанында қызметкерлерде ауруға ықтимал симптомдар анықталған жағдайда және аварияға жол берген қызметкерлер үшін изолятор жабдықталады.

119. Изоляторда өмірлік көрсеткіштері (кардиологиялық, шокқа қарсы, антидоттар) бойынша көмек көрсету үшін негізгі және резервтегі ерекше дәрілік препараттардың, дәрі-дәрмектің және дезинфекциялау құралдарының қоры көзделеді.

120. Инфекциялық материалмен жұмыс уақытында авария болған жағдайда оны тез арада тоқтатады және авариялық дабылды қосады.

121. Инфекциялық материалдың шашырауынан авария пайда болған жағдайда бөлмеде жүргізілетін барлық жұмыстар тоқтатылады. Қорғаныш киімдерін (орамал немесе шлемнен бастап) дезинфекциялық ерітіндіге батырады немесе бикске (бакка) автоклавтау үшін орналастырады. Көзге, мұрынға

қоздырғыш сезімтал болатын антибиотик ертінділерін тамызады. Терең микоздар қоздырғыштарымен жұмыс кезінде авария болған жағдайда көзге және мұрынға 1% бор қышқылын тамызады, ауыз бен тамақты 70о этил спиртімен шаяды.

122. Ботулиндік уытпен авария кезінде көзді және ауызды сумен және 1 миллилитрде 10 халықаралық бірлікке дейін ерітілген уытқа қарсы сарысумен жуады. Ботулиндік уыт терінің ашық учаскелеріне түскен жағдайда оны көп мөлшердегі сумен сабындап жуады.

123. Егер авария белгісіз қоздырғышпен жұмыс кезінде болса, кең спектрлік әсері бар антибиотиктермен профилактикалық емдеу жүргізіледі.

124. Егер авария биологиялық материалдың шашырауынсыз болса, биологиялық материалмен жанасқан жабдықтың бетіне дезинфекциялық ерітіндімен тампон (сулық) қойылады.

125. Бокста (немесе БҚБ-да) болған авария кезінде – жұмыс тоқтатылады, материал түскен жерге дезинфекциялық ерітіндіге молынан батырылған сулықты жабады. Бокста 30 минутқа бактерицидті сәулелегіштерді қосады, авариялық дабылды қосады, содан кейін дезинфекциялау жүргізеді. Сыртқа шығару желдеткіші авария және дезинфекциялау кезінде қосылып тұрады.

126. Жарақат алумен немесе тері жабыны тұтастығының басқа да бұзылуымен болған авария кезінде:

1) АИТВ-мен жұмыс кезінде зардап шегушіге 72 сағаттан кешіктірмей профилактикалық антиретровирустық терапия (АРВТ) тағайындалады және " авариялық жағдайдан" кейін 3 ай бойы бақылау қойылады. Зардап шегушіге оның инфекцияны тарату мүмкіндігі туралы ескертіледі. "Авариялық жағдайдан" 1 айдан, 3 айдан кейін АИТВ-ға теріс талдау болған жағдайда бақылау тоқтатылады;

2) қолғапты немесе басқа да жеке қорғаныш құралдарын шешкеннен кейін тез арада қолды сабындап сумен жуады. Қан немесе басқа да ықтимал инфекцияланған материал теріге түскен кезде тез арада қолды және ластанған учаскелерді сабындап жуады, сілемейлі қабықшаларға түскенде – тез арада оларды сумен жуады. Қолды сабындап ағынды сумен жуу керек. Егер ағынды су болмаса, 70о-дық спирті бар қолға арналған антисептикалық ерітіндіні пайдаланады;

3) күйдіргі қоздырғышымен жұмыс кезінде жарақат орнын сумен сабындап мұқият жуады және дезинфекциялық ерітіндіні қолданбастан, йод жағады;

4) терең микоз қоздырғыштарымен авария кезінде жарақат орнын тиісті дезинфекциялық ерітіндімен өңдейді, сумен сабындап жуады, йод жағады;

5) патогендігі I-II топтағы вирустармен жұмыс кезінде қанды құрғақ стерильді сулыққа қысып ағызады және жарақатты дезинфекциялық ерітіндіні қолданбастан, йодпен өңдейді.

127. Материалды (автоклавқа және бөлімшелер арасында) тасымалдау кезінде болған авария кезінде персонал тасымалданатын сыйымдылықтарды сол жерге қалдырып, қауіпті аймақтан кетеді және болған оқиға туралы бөлімше басшысына хабарлайды. Аварияға жол берген адамдар санитариялық өндеуден өтеді. Авария кезінде үй-жайды өңдеу обаға қарсы I типті костюмде жүргізіледі.

5-тарау. Санитариялық-гигиеналық зертхананың жұмыс жағдайына қойылатын санитариялық-эпидемиологиялық талаптар

128. Зертханаларда арнайы (зақымдалмаған) химиялық ыдыс пайдаланылады. Химиялық ыдыс таза және құрғақ күйінде пайдаланылады. Суда ерімейтін органикалық заттар ыдыстан органикалық еріткіштермен тазартылады.

Ыдыстарды химиялық әдістермен тазарту үшін хромдық қоспа, күкірт қышқылы және сілтілердің ерітінділері қолданылады. Ыдыстар мұқият тазартылғаннан және жуылғаннан кейін кептіргіш шкафта кептіріледі.

129. Шыны материалдардан жасалған аспаптарды жинау бойынша жұмыстарды жүргізу кезінде мынадай талаптар сақталады:

1) диаметрі үлкен емес шыны түтіктер шыны кесуге арналған арамен кескеннен кейін сындырылады;

2) жинауды жеңілдету үшін шыны түтіктердің ұштары балқытылады және сумен немесе глицеринмен ылғалдандырылады;

3) шыны ыдыстармен жұмыс істеу барысында жарақат алғанда (кесіп алғанда) жарадан шыны сынықтары алынады, түскен химиялық зат бейтараптандырылады немесе теріден тиісті ертіндімен немесе суға батырылған тампонмен алынады.

130. Жабдықта жұмыс істеген кезде мынадай талаптар сақталады:

1) түбі жайпақ колбаларды вакуум астындағы жұмыс үшін, сондай-ақ плюс 100°C-тан жоғары температурада пайдалануға жол берілмейді;

2) вакуум астында сорып алу үшін қалың шыныдан жасалған колбаларпайдаланылады. Шар түріндегі емес, жұқа қабырғалы түтікшелерді вакуумның астына қоюға жол берілмейді. Вакуумның астында жұмыс істеуге арналған түтікшелер алдын ала ең көп сұйылтылуға сыналады. Сынақ жүргізу алдында түтікшені темір тормен орайды;

3) жинақталған аспапты оның жарамдылығын алдын ала тексермей пайдалануға және жұмыс істеп тұрған аспапты қараусыз қалдыруға жол берілмейді;

4) жұқа қабырғалы түтікшені тығынмен жапқан кезде тығынға жақын болатын мойнының жоғарғы бөлігінен ұстайды. Ысыған түтікшені кептелген тығынмен салқындағанға дейін жабуға жол берілмейді;

5) қайнау температурасы плюс 150 °С-тан жоғары заттарды айдау барысында ауамен салқындатылатын тоңазытқыш қолданылады;

6) көгертікші қышқылмен және оның тұздарымен, диметилсульфатпен, алмаспен, фосгенмен, хлормен, броммен, азот тотығымен, диазометанмен, күкірт сутегімен жүргізілетін жұмыс резеңке қолғапты және қажет болған жағдайда шаңтұтқышты (газтұтқыш) пайдалана отырып, сыртқа шығару шкафында орындалады;

7) натрий азидімен, металлды калиймен және натриймен жұмыс кезінде сумен жанасуға жол берілмейді;

8) металлды натриймен немесе калиймен реакциялар ауа немесе майлы моншаларды пайдалана отырып жүргізіледі. Ерітілмеген майлы қатардағы галоидті қосылыстарды диметилсульфоксидпен, металлды натриймен және металлды калиймен қосуға жол берілмейді;

9) реакциялық қоспаны қайнатуға дейін қыздырған кезде түбі дөңгелек термотұрақты колбалар, сұйықтықтарды айдау үшін арнайы түбі дөңгелек колбалар қолданылады;

10) сұйықтықты түтікте немесе колбада қыздыру кезінде түтікшені арнайы ұстағышпен, оның саңылауы жұмыс істейтін адамнан басқа жаққа бағытталатындай етіп ұстайды;

11) сумен салқындатылатын тоңазытқышпен жұмыс кезінде судағы токтың үздіксіздігі бақыланады;

12) тотықтарды кетіру темір сульфатының сулы ерітіндісімен сілкілеу арқылы жүргізіледі;

13) эфирді, эфирлі ерітінділерді және басқа тез тұтанатын заттарды төгу сыртқа шығару шкафында арнайы шыны сауытта жүргізіледі, одан әрі бөлек ыдысқа құйылады. Оларды су құбыры раковиналарына немесе су ағызатын құйғыштарға құюға жол берілмейді.

131. Еріткіштерді айыру (эфир, спирт, бензол, толуол) кейіннен майлы вакуум-сорғыны пайдалана отырып, алдын ала су ағысы бар сорғыда жүргізіледі. Вакуум-сорғыны қосу алдында колбаның ішіндегі салқындатылады. Айырғыш колбаны вакуум-қондырғыда қыздыру аспапта сұйылтуға қол жеткізілгеннен кейін жүргізіледі.

132. Газдық оттықтың ашық жалынында айыру кезінде колба түбінің бетін қыздыру біркелкі жүргізіледі.

Вакуум-қондырғыда айырудан және колбаны салқындатудан кейін манометрдің шүмегі жабылады, сорғы жүйеден ажыратылады және мотор сөндіріледі.

133. Улы заттармен (органикалық және минералды қышқылдар, оттегі, азот, құрамында галоид бар қосындылар, күшән, фосфор және басқа да улы металлдар мен металл еместер қосындылары) жұмысты сақтық шараларын сақтай отырып, оқытылған персонал жүргізеді.

134. Зертханада пайдаланылатын улы заттарды зертханада шкафтағы арнайы бөлінген орында немесе құлпы мен пломба салынатын темір жәшікте сақтайды. Ішінде улы заттар бар түтікшелердің "У" деген және заттың атауы жазылған айқын және ашық түсті затбелгісі болады.

135. Ішінде от және жарылыс қауіпті заттар және улы заттар бар сыйымдылықтар жұмыс үй-жайларында жұмыс күні ішінде жұмысқа қажетті дозаларда сақталады.

136. Улы заттармен жұмыс істеу кезінде сифон немесе резеңке үрімшесі бар арнайы тамшуырлар пайдаланылады.

Қатты улы заттар жабық үккіште ұнтақталады және тартумен ыдыста өлшенеді. Жұмыс шаңтұтқышпен жүргізіледі.

137. Улы заттарды түбі дөңгелек колбаларда майлы, құмды, сулы моншаларда спиралы жабық электрлі пештерде қыздыруға жол беріледі. Ашық отты пайдалануға жол берілмейді.

138. Еденге немесе үстелге төгілген улы сұйықтық дезактивацияланады.

Улы заттармен жұмыс кезінде пайдаланылған сүзгілер және қағаз бөлек ыдысқа жиналады және газ пештерінде немесе камераларында өртеледі.

139. Улы газдармен жұмыс аяқталғаннан кейін аспаптар инертті газбен үрлеу немесе сумен толтыру арқылы зарарсыздандырылады.

140. Тез тұтанатын жанғыш сұйықтықтар (қайнау температурасы төмендерді қоспағанда) сыйымдылығы 2 литрден аспайтын қабырғасы қалың шыны сауыттарда немесе берік кептелген тығындары бар банкілерде сақталады. Сыйымдылығы үлкен болған кезде ыдыс тұмшаланған металл сауыттармен жабдықталады.

141. Ішінде тез тұтанатын жанғыш заттар бар банкілер қақпағы тығыз жабылатын қақпағы бар, қабырғасы мен түбіне асбест салынған арнайы металл жәшікке салынады. Түбіне қалыңдығы 10 мм құм төселеді. Жәшік қақпағының ішкі жағына заттың атауы анық жазылады.

Жәшік өтетін жерлерден және қыздыру құралдарынан алыс, оған баратын жол ыңғайлы болатындай еденде орнатылады.

142. Диэтильді (күкіртті) эфир басқа заттардан оқшау салқын және қараңғы үй-жайда сақталады. Дайындалған мерзімінен бір жыл өткен эфир периодтерге тексеріледі. Құрамында периодтер бар ерітінді жойылады

немесе қайта айдаудан өткізіледі. Тез тұтанатын және жанғыш сұйықтықтарды қоймадан зертханаға жеткізу жабық сынбайтын ыдыста немесе сауытқа салынған шыны ыдыста жүргізіледі.

143. Сығылған газды пайдаланатын жабдық (газды хроматографтар, хроматомассалар, сұйықтықты хроматографтар, атомдық-адсорбциялық спектрометрлер, вольтамперометрлік талдағыштар) (бұдан әрі – жабдық) бірінші қабатта немесе басқа қабаттарда газы бар баллонға бөлінген орындар сақталған жағдайда орнатылады. Жабдықта жұмыс істеуге жабдықпен жұмыс істеу бойынша маманданудан (қайта даярлықтан) өткен адамдар жіберіледі.

Газ баллондарының таңбалануы және танитын бояуы болады.

144. От және жарылыс қауіпті заттармен жұмыс істеуге арналған үй-жайлар көмірқышқылды өрт сөндіргіштермен және өрт сөндірудің басқа да құралдарымен жабдықталады.

Тез тұтанатын және жанғыш сұйықтықтармен жүргізілетін барлық жұмыстар сыртқа шығару шкафында желдеткіш жұмыс істеп тұрғанда және электр құралдары мен газдық оттықтар өшірілген жағдайда жүргізіледі. Сыртқа шығару шкафтарын және жұмыс үстелдерін ыстық және салқын суды келтіруге арналған коммуникациялармен, сығылған ауамен, тұрмыстық газбен, электр қуатымен қамтамасыз етеді, суды ағызуға арналған раковина орнатылады.

145. Қайнау температурасы төмен от қауіпті заттар қиын балқитын шынылардан жасалған түбі дөңгелек колбаларда, сулы және майлы моншаларда айдалады және қыздырылады,

146. Қайнау температурасы төмен тез тұтанатын сұйықтықтар бар түтікшелерді ашық отта және электрлі қыздыратын аспаптарда қыздыруға жол берілмейді.

Қайнау температурасы анағұрлым жоғары сұйықтықтар колба қыздырғыштарда қыздырылады.

0,5 л көлемдегі тез тұтанатын сұйықтықтарды қыздыру кезінде аспаптың астына авария жағдайында сұйықтықтың үстелге төгілуін болдырмау үшін сыйымдылығы жеткілікті кювет қойылады.

147. Тез тұтанатын сұйықтықтарды қыздыруға қолданылатын барлық аппаратура жарамсыздықтарды уақтылы анықтау үшін мерзімдік қарап-тексеріледі.

148. Жарылысты болдырмау үшін диэтильді эфирді кепкенге дейін булауға жол берілмейді.

149. Жанғыш сұйықтықтармен жұмыстар жүргізілген түтікшелер зерттеу аяқталған соң жуылады.

Пайдаланылған жанғыш сұйықтықтар жұмыстың соңында жою үшін зертханадан әкетілетін арнайы тұмшаланып жабылатын ыдысқа жиналады.

Қауіптілігі 1-4-сыныптағы пайдаланылған жанғыш сұйықтықтарды жою Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрінің 2015 жылғы 28 ақпандағы №176 бұйрығымен бекітілген (Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде №10936 болып тіркелген) "Өндіріс және тұтыну қалдықтарын жинауға, пайдалануға, қолдануға, залалсыздандыруға, тасымалдауға, сақтауға және көмуге қойылатын санитариялық-эпидемиологиялық талаптар" санитариялық қағидаларына сәйкес жүргізіледі.

150. От қауіпті сұйықтықты кездейсоқ төгіп алған жағдайда барлық оттықтар және қыздыратын асапаптар сөндіріледі, сұйықтық төгілген жерге құм себіледі. Ластанған құм ағаш немесе пластмасса күрекшемен жинап алынады. Тұтанатын заттарды сумен сөндіруге жол берілмейді.

151. Тез тұтанатын және жанғыш сұйықтықтарды сыртқа шығару шкафында (ауа сорғышта) өртенген жағдайда желдеткіш сөндіріледі.

152. Қышқылдармен және сілтілермен кез келген жұмыс істеу кезінде күйіп қалудың алдын алу үшін зертханада жұмыс істеушілер сақтандырғыш көзілдіріктерін (тері немесе резеңке жиектемесі бар) және резеңке қолғапты, жекелеген жағдайларда резеңке (резеңке қосылған) алжапқышты пайдаланады. Қышқылдармен және сілтілермен жұмыстарды сақтандырғыш көзілдіріксіз орындауға жол берілмейді.

Шоғырландырылған қышқылдармен және ұшқыш сілтілермен жұмыс сыртқа шығару шкафында орындалады.

153. Қышқылдар бар шөлмектер себетте немесе торламада сақталады, екі адам көтереді немесе тұмшаланған ыдыста арнайы арбада тасымалданады.

Шөлмектен шағын ыдыстарға қышқылдар мен сілтілер сифон немесе әртүрлі конструкциядағы қол сорғылары арқылы құйылады.

154. Ерітінді дайындау үшін қышқылдар суға жіңішке ағынмен үздіксіз араластырыла отырып баяу құйылады. Қышқылға су құюға жол берілмейді. Күкірт қышқылын вакуум-эксикаторларда су сіңіретін зат ретінде қолдануға жол берілмейді.

Шоғырландырылған азот, күкірт және тұз қышқылдарын зертханалық үй-жайларда қабырғасы қалың сыйымдылығы 2 л аспайтын шыны ыдыста сыртқа шығару шкафында шыны немесе фарфор тұғырықтарда сақтайды. Түтіндейтін азот қышқылы бар шыны сауыттарды тотықпайтын болаттан жасалған арнайы жәшіктерде сақтау керек.

155. Ерітінділерді дайындау кезінде сілті суға шағын кесектермен үздіксіз араластыра отырып баяу қосылады, сілтінің кесектері тек қысқышпен ғана алынады. Алдын ала тығыз матамен жабылған күйдіргіш сілтінің ірі кесектері арнайы бөлінген орында ұсақ кесектерге бөлінеді.

156. Сынапты төгіп алған жағдайда оны демеркуризациялау бойынша іс-шаралар жүргізіледі. Төгілген сынапты аулағышы бар вакуум-тамшуырман жинайды немесе вакуумдық сорғыға қосылған Тищенко шыны сауыттарын, мыстан жасалған қылқаламдарды немесе пластиналарды пайдаланады. Сынаппен ластанған беттер тұз қышқылымен қышқылданған перманганат калийінің 1%-дық ерітіндісімен өңделеді.

157. Қышқылмен күйген кезде зақымдалған орын судың мол көлемімен, содан кейін натрий гидрокарбонаты ерітіндісімен жуылады және күйікке қолданылатын жақпамай жағылады, сілтімен күйген кезде мол көлемдегі сумен, содан кейін сірке қышқылының 1%-дық ерітіндісімен өңделеді және күйікке қолданылатын жақпамай жағылады.

158. Уланудың аздаған белгілері болған кезде зардап шегуші ластанған үй-жайдан таза ауаға шығарылады, жазық бетке жатқызылады, қысып тұрған киімдерінен босатылады, жылы жабылады.

Фосформен уланған кезде асқазанды сумен молынан шаяды. Сүт немесе май ішуге жол берілмейді.

159. От және жарылыс қауіпті заттармен жұмыстан кейін жұмыс орнын жинау, аспаптар мен аппараттарды су, электр қуаты, тұрмыстық және сығылған газ көздерінен ажырату жүргізіледі.

160. Жұмыс аяқталғаннан кейін қолдарды сабындап жуады, ауыз сумен шайылады, қорғаныш көзілдіріктер дезактивацияланады.

161. Улы заттармен ластанған арнайы киімдер және сүлгі жуу алдында дезактивацияланады.

162. Электрлі қондырғыларды және электрлі жабдықтарды пайдалану бойынша жұмыстарға маманданудан (қайта даярлаудан) өткен қызметкерлер жіберіледі.

163. Зертханалық жануарларды орналастыруға арналған үй-жайлар желдету жүйесіне қосылған торларға арналған шкафтармен жабдықталады.

164. Виварийде дені сау жануарлар мен тәжірибеде қолданылған жануарларды бірге ұстауға жол берілмейді.

165. Улау камерасының үй-жайы қалған үй-жайлардан бөлек орналастырылады және ішке сору-сыртқа шығару желдеткішімен және камераларда арнайы желдеткішпен жабдықталады.

166. Камераларда жануарларға улау жүргізген кезде зерделенетін затты беру жануарларды камераға кіргізгеннен кейін және камераны мұқият тұмшалаудан соң басталады.

167. Жануарлардың әрбір өлген немесе союға мәжбүр болған жағдайы арнайы журналда (еркін түрдегі) тіркеледі.

168. Жануарларды виварийден зертханаға жеткізу және кері апару арнайы дезинфекцияланған торларда жүзеге асырылады. Егеуқұйрықтар мен тышқандар виварийде ұсталатын торларында тасымалданады. Жарақаттанудың (тырнау және тістеудің) алдын алу мақсатында зертханалық жануарлармен барлық әрекеттер арнайы станоктарда және қолғаппен жүргізіледі.

169. Ауру жұқтырған жануарларды күту кезінде әрбір торды тазалағаннан кейін резеңке қолғапты қолдан шешпей, дезинфекциялық ерітіндіге батыра отырып зарарсыздандырады.

170. Виварий қызметкерлері арнайы киіммен (халаттар, алжапқыш, қалпақ, резеңке қолғап) қамтамасыз етіледі.

171. Уытты заттармен жұмыс жүргізілетін токсикологиялық зертхананың үй-жайларында тамақ ішуге және темекі шегуге жол берілмейді.

6-тарау. Радиологиялық зертханадағы жұмыс жағдайларына қойылатын санитариялық-эпидемиологиялық талаптар

172. Сәуле көздерімен жұмыс істеуге (А тобының персоналы) нұсқамадан және қауіпсіздік қағидаларын білуі тексерілгеннен кейін 18 жастан жас емес, медициналық қарсы айғақтары жоқ адамдар жіберіледі.

173. Радиологиялық зертханалар басқа үй-жайлардан оқшауланып, ғимараттың жеке бөлігінде немесе бөлек қабатта орналасуы тиіс. Сынамаларды қабылдау, дозиметрлік бақылау және бөлу үшін ортақ үй-жайлар бөлінеді. Белсенділігі жоғары сынамалармен жұмыс жүргізу кезінде зертханалар үй-жайлары "лас" және "таза" аймақтарға бөлінеді.

174. Лас аймақта:

- 1) радиохимиялық зерттеу үй-жайы;
- 2) сынамаларды дайындауға, сақтауға және күлдеуге арналған үй-жай;
- 3) ыдыстарды, контейнерлерді, жабдықтарды, киім-кешекті және арнайы киімдерді дезактивациялауға арналған үй-жайлар орналасады.

175. Таза аймақта:

- 1) сынамаларды дайындауға, сақтауға және күлдеуге арналған үй-жайы;
- 2) радиохимиялық зерттеу үй-жайы орналасады.

176. Ауаның радиоактивті ластану мүмкіндігіне байланысты (ұнтақтармен операциялар, ерітінділерді булау, эманациялаушы және ұшпа заттармен жұмыс) жұмыстар сыртқа шығару шкафтарында және жеке жұмыс үстелдерінде жүргізіледі.

177. Радионуклидтердің жұмыс үй-жайларына және қоршаған ортаға түсуін шектеу статикалық (жабдықтар, үй-жайдың қабырғалары және жабындары) және динамикалық (желдету және газ тазарту) тосқауылдары жүйесін пайдалана отырып қамтамасыз етіледі.

178. Жабдық, аспаптар және жиһаз әр аймақтың үй-жайларына бекітіледі және таңбаланады. Оларды бір аймақтың үй-жайынан екіншісіне таңбалауын ауыстыра отырып радиациялық бақылаудан кейін беруге жол беріледі.

179. Құрамына калибрлейтін жабық сәуле көздері кіретін аспаптарға және иондаушы сәуле шығаратын құрылғыларға бөтен адамдардың кіруіне жол берілмейді. Зертханаларда иондаушы сәуле көздерінің сақталуы қамтамасыз етіледі.

180. Зертханаға түсетін көздер, радиоактивті заттар, шыны ампулаларға балқытып жабылған радий тұздарының сұйық ерітінділері, альфа және бета эталондар сейфте сақталады.

181. Радиологиялық зертханада мынадай қауіпсіздік қағидалары сақталады:

- 1) барлық үй-жайларда күн сайын ылғалды жинау жүргізіледі;
- 2) радиоактивті препараттармен және ластанған сынамалармен жұмыс істеу кезінде манипуляторлар қолданылады, оларға қолмен жанасуға жол берілмейді;
- 3) радиоактивті заттармен, ластанған сынамалармен әрекеттер жеңіл дезактивацияланатын беттерде жүргізіледі;

4) радиоактивті ластанған сынамалармен жүргізілетін барлық жұмыстар қолғаппен, бахилада және арнайы киіммен орындалады;

5) радиоактивті заттармен жұмыс істеу кезінде пластикалық немесе полиэтиленді үлдірлермен, сүзгіш қағаздармен және бір рет қолданылатын басқа да материалдармен жабылған, нашар сорғытатын материалдан жасалған астаушалар және тұғырықтар пайдаланылады;

6) радиоактивті заттарды, ластанған сынамаларды ауыстырып құю, булау, ауыстырып салу, сондай-ақ радиоактивті заттар ауаға түсетін басқа да операциялар сыртқа шығару шкафтарында жүргізіледі. Шкафтағы желдету жұмыс басталғанға дейін қосылады;

7) радиоактивті заттармен жұмыс аяқталғаннан кейін қызметкерлер қолдарын жылы сумен сабындап мұқият жуады, содан кейін қолдарының тазалығына дозиметрлік тексеру жүргізеді. Зертханадан шығатын кезде шешілген қолғаптар, бахилалар, арнайы киімдер арнайы кір жуатын орынға жіберіледі.

182. Радиоактивті ластанған сынамаларды зерттегеннен кейін барлық сұйық немесе қатты қалдықтар арнайы ыдыстарға жиналады. Пайдаланылған зертханалық ыдыс ағынды судың астында мұқият жуылады және дезактивациялық ерітіндімен (5% лимон қышқылы ертіндісімен, 10% тұз немесе азот қышқылы, этиль спирті ертіндісімен) өңделеді, содан кейін қайтадан ағынды сумен жуылады. Мұқият тазартудан және жуудан кейін ыдыстар кептіргіш шкафтарда кептіріледі. Ыдыстарды дезактивациялау радиациялық бақылау арқылы жүргізіледі.

183. Радиоактивті заттар, сақтау барысында радиоактивті газдар, булар немесе аэрозолдар бөлуі мүмкін, құрамында көп мөлшерде радиоактивті заттар бар сынамалар сыртқа шығару шкафтарында, бокстарда, камераларда жанбайтын материалдан жасалған жабық түтікшелерде сақталады.

184. Радиоактивті сұйықтық құйылған шыны сыйымдылықтар металл немесе пластмасса түтікшелерге орналастырылады.

185. Контейнерлерді, аспаптарды, ыдыстарды, жабдықтарды дезактивациялау үшін арнайы үй-жай бөлінеді. Дезактивация радиациялық бақылау арқылы жүргізіледі.

186. Радиоактивтік қалдықтарды ұстау және уақытша сақтау үшін арнайы үй-жай бөлінеді.

187. Лас және таза аймақтарда жұмыс орнына нәтижелері журналда тіркелетін (ерікті түрде) дозиметрлік бақылау және персоналға жеке дозиметрлік бақылау жүргізіледі.

Радиоактивтік заттармен жұмысты жалғастыруға кедергі болатын денсаулық жағдайында ауытқу анықталған кезде бұл адамдар иондаушы сәуле көздерімен жанаспайтын жұмысқа уақытша немесе тұрақты ауыстырылады.

188. Зертханада дезактивациялаушы заттардың авариялық қоры болады.

7- тарау. Материалдарды (микроорганизмдерді) сақтауға және тасымалдауға қойылатын санитариялық-эпидемиологиялық талаптар

189. Биологиялық материалды сақтау төмен температуралы шкафтарға немесе сұйық азот бар түтікшелерге орналастырылатын тұмшаланған, төменгі температураға төзімді, сынбайтын контейнерлерде жүзеге асырылады.

Биологиялық материалды технологиялық желілер арасында, қоймаға тасымалдау зарарсыздандырылатын, тұмшаланып жабылатын, ылғал өтпейтін контейнерлерде жүргізіледі.

190. Патогендігі I-IV топтағы микроорганизмдермен жұмыс істеуге режимдік комиссияның рұқсаты бар ұйымдарда, зертханаларда режимдік комиссияның берген рұқсатына сәйкес мұражайлық өсірінділер коллекциясы болуы мүмкін.

191. Коллекциялық штаммға берілген белгі (нөмір, код) оны берген кезде өзгермейді. Штамм өлген (жойылған) жағдайда оның белгісін жаңадан келіп түскен штаммдарға беруге жол берілмейді.

192. Патогендігі I-II топтағы микроорганизмдердің штаммдарын жою осы Санитариялық қағидаларға 4-қосымшаға сәйкес актімен ресімделеді.

193. Ішінде микроорганизмдер бар сыйымдылықтарда микроорганизмнің атауы, штаммның нөмірі мен қайта себілген (лиофилизацияланған) күні

белгіленген айқын, өшпейтін жазуы немесе берік желімделген затбелгісі болады. Уыттар бар сыйымдылықтардағы затбелгінің төменгі оң жақ бұрышы қызыл түспен қосымша таңбаланады.

194. Патогендігі I-IV топтағы микроорганизмдер коллекцияларда лиофилизацияланған немесе тоңазытылған күйінде, тығыз немесе сұйық қоректік орталарда, сондай-ақ органдардың суспензиясы және консерванттағы тіндер түрінде сақталады.

195. Патогендігі I-IV топтағы құрғақ патогенді микроорганизмдері бар ампулаларды себу немесе жою мақсатында ашу осы Санитариялық қағидаларға 5-қосымшаға сәйкес актімен ресімделеді.

196. Микроорганизмдердің штаммдары тоңазытқышта немесе жанбайтын шкафта (сейфте) топтары бойынша бөлек сақталуы тиіс. Әртүрлі топтағы микроорганизмдерді жабылатын қақпағы бар бөлек сынбайтын сыйымдылықтарда сақтаған жағдайда бірге ұстауға жол беріледі. Сыйымдылықтарға сүргі салады, олардың сыртқы немесе ішкі жағына сақталатын микроорганизмдердің тізбесі мен саны бар тізім орналастырылады.

197. Патогендігі I-II топтағы патогенді биологиялық агенттерді және патогендігі III-IV топтағы коллекциялық микроорганизмдерді зертхана (ұйым) ішінде беруді осы Санитариялық қағидаларға 6-қосымшаға сәйкес табыстау актісін жасағаннан кейін жүзеге асырады.

198. Патогендігі I-II топтағы микроорганизмдерді уақытша сақтауға беруді осы Санитариялық қағидаларға 7-қосымшаға сәйкес актімен ресімдеу қажет.

199. Беру осы Санитариялық қағидаларға 8-қосымшаға сәйкес микроорганизмдерді беру туралы акті жасалғаннан кейін жүргізіледі. Патогендігі I-IV топтағы микроорганизмдерді елдің шекарасынан тыс беру "Экспорттық бақылау саласында рұқсат беру құжаттарын берудің кейбір мәселелері туралы" Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2015 жылғы 28 желтоқсандағы № 1083 қаулысына сәйкес жүзеге асырылады.

200. Патогендігі III-IV топтағы микроорганизмдерді тасымалдау почта байланысы немесе курьер арқылы, I-II топтарзертхананың оқытылған персоналымен қолмен жүзеге асырылады. Микроорганизмдерді курьермен алған кезде сенімхат және оның жеке басын куәландыратын құжаттар ұсынылады.

201. Патогендігі I-IV топтағы микроорганизмдерді тасымалдау барлық тексеру және бақылау түрлерін болдырмау мақсатында курьермен осы Санитариялық қағидаларға 9-қосымшаға сәйкес жөнелтуші ұйым берген арнайы жүкті тасымалдауға ілеспе құжат бар болғанда жүзеге асырылады. Патогендігі I-II топтағы микроорганизмдер үшін екі данада қосымша қаптамалау актісі жасалады. Көрсетілген құжаттардың бірінші даналарын микроорганизмдер бар қаптамаға салады. Құжаттардың көшірмелері жөнелтушіде қалады. Патогендігі

I-IV топтағы микроорганизмдерді алған ұйым қаптаманы ашу актісін жасайды және патогендігі I-IV топтағы микроорганизмдерді алуды растайтын хатпен бірге оны берген ұйымға жөнелтеді.

202. Жөнелтуші ұйым алушы ұйымға жедел байланыс (факс, электрондық почта, телефон) бойынша патогендігі I-IV топтағы микроорганизмдер жөнелтілген күн мен көліктің түрін хабарлайды.

203. Патогендігі I-IV топтағы микроорганизмдерді тығыз қоректік ортада береді. Құрамында микроорганизмдер бар уыттарды, вирустарды, органдарды, тіндер мен олардың суспензияларын консервіленген сұйықтықта немесе тоңазытылған күйде беруге жол беріледі.

204. Материалды зертханаға тасымалдау кезінде үш рет қаптамалау қағидасын сақтау қажет, ол мынаны қамтиды:

1) бастапқы сыйымдылық –қақпақпен берік жабылған, зертханалық үлдірмен тұмшаланған, сынамасы бар таңбаланған контейнер/түтік/күты;

2) екінші сыйымдылық – ағып кету жағдайында үлгінің барлығын сіңіру үшін жеткілікті көлемде сіңіретін материалы бар су өткізбейтін, ағып кетуді болдырмайтын берік контейнер (полиэтиленді пакет);

3) сыртқы қаптама – биологиялық материалдарды тасымалдауға арналған берік термооқшаулаушы контейнер. Тасымалдаудың температуралық жағдайларын қамтамасыз ету үшін термоконтейнерге салқындату элементтерін салады. Термоконтейнердің сырт жағында алушының мекенжайы, телефоны, факсі, электрондық почтасы және тасымалдау жағдайлары көрсетілген затбелгі бекітіледі.

205. Жөнелтілімнің мекенжайы жазылған жағында – "Қауіпті! Тасымалдау кезінде ашуға болмайды" деген белгі болады.

206. Патогендігі I-IV топтағы микроорганизмдерді жұқтырған тірі жануарлар мен буын аяқтыларды тасымалдауға жол берілмейді.

207. Жөнелтуші ұйым жіберілетін пурктке дейін қаптамалау және тасымалдау қағидалары талаптарының сақталуына, сондай-ақ Қазақстан Республикасының экспорттық бақылау саласындағы заңнамасына, сондай-ақ қолданыстағы халықаралық конвенциялар мен қағидаларға сәйкес Халықаралық почтаamt арқылы ПБА-ны қаптамалаудың және жөнелтудің дұрыстығына жауапты болып табылады.

208. Алушы мен жөнелтушінің мекенжайлары көрсетілген жәшіктің беті күлгін түсті жазба белгімен және "Тез бұзылатын биологиялық зат", "Қауіпті": жөнелту кезінде ашуға болмайды", "Коммерциялық құндылығы жоқ", " Халықаралық почталық қауіпсіздік қағидаларына сәйкес қаптамаланған" деген ерекше белгімен (ағылшын тілінде) жабдықталады.

**Зертханалар үй-жайларының жиыны 1. Патогендігі III-IV топтағы
микроорганизмдермен жұмыс жүргізетін
бактериологиялық зертханалар үй-жайларының жиыны**

1-кесте

р/с №	Үй-жай атауы
1	2
1.	Зертхана меңгерушісінің кабинеті
2.	Ішек тобы инфекцияларына зерттеуге арналған үй-жай
3.	Санитариялық бактериология бойынша зерттеулер жүргізуге арналған үй-жай
1)	Санитариялық бактериология бойынша зерттеулер жүргізуге арналған боксқа кіреберісі бар бокс
4.	Тамшылы инфекцияларға зерттеу үшін үй-жай:
1)	Дәрігерлер үшін
2)	Зертханашылар үшін
3)	боксқа кіреберісі бар бокс
4)	серологиялық зерттеулер үшін үй-жай
5.	Полимеразды тізбекті реакция жүргізу үшін үй-жай:
1)	Сынамаларды дайындау аймағы (боксқа кіреберісі бар бокс)
2)	реакциялық қоспаны дайындау аймағы (боксқа кіреберісі бар бокс)
3)	амплификация және детекция аймағы (боксқа кіреберісі бар бокс)
6.	Инекциялық материалды зарарсыздандыруға және ортаны, ыдысты стерильдеуге арналған автоклав
1)	Стерилизациялық
7.	Жуу орны
8.	Қоректік ортаны дайындауға арналған үй-жай:
1)	ортаны пісіру
2)	ортаны құю үшін боксқа кіреберісі бар бокс
9.	Зертханалық ыдыстарға, реактивтерге, материалдарға арналған қойма
10	Персоналдың санитариялық өткізгіші:
1)	Сыртқы киімге арналған киім ілетін орын
2)	Арнайы киімге арналған киім ілетін орын
3)	Себезгі бөлмесі 1 тор
4)	1 унитазды дәретхана
11.	Персонал бөлмесі
1)	Тіркеу және талдау нәтижелерін беру орны
2)	Сынамаларды алу үй-жайы
3)	1 унитазды дәретхана

Ескертпе: Зертханалар үшін зерттеулер жүргізу үшін көзделген үй-жайлар жиыны зерттеулердің түріне және орындалатын номенклатурасына байланысты болады. Боксқа кіреберісі бар бокс орнына БҚБ пайдалануға жол беріледі. Автоматтандырылған ортаны пісіру орны болған жағдайда 8.1 және 8.2. тармақтарын алаңы кемінде 6 м² біріктіруге жол беріледі. 2-тармақты 4.4-тармақпен біріктіруге жол беріледі. Бір үй-жайда тамшылы инфекцияға дәрігерлермен зертханашылар үшін үй-жайды орыналастыруға жол беріледі.

5-тармақ пайдалануға жаңадан енгізілетін объектілерге (зертханалар) арналған.

Бір рет қолданылатын шығыс материалын қолдана отырып зертхана жұмысын ұйымдастыру кезінде кемінде 8 м² жуатын орынды пайдалануға жол беріледі. Бір рет қолданылатын шығыс материалын қолдана отырып зертхана жұмысын ұйымдастыру кезінде стерилизациялық орынның болмауына жол беріледі.

2. Патогендігі I-II топтағы микроорганизмдермен жұмыс жүргізетін бактериологиялық зертхана үй-жайларының жиыны

2-кесте

р/с №	Үй-жайлардың атауы
1	2
1.	Таза аймақта көзделеді:
1)	сырт киімге арналған киім ілетін орын
2)	арнайы киімге арналған киім ілетін орын
3)	душ 1 торға
4)	Зертхана меңгерушісінің кабинеті
5)	Әкімшілік жұмысқа арналған бөлме
6)	дәретхана 1 унитазға
2.	Шартты-таза аймақта көзделеді:
1)	коректену орталарын дайындау және құюға арналған боксы бар бөлме
2)	автоклавтық 1 автоклавқа
3)	препараторлық-стерильдеу бөлмесі
4)	Жуатын орын
5)	койма
3.	Жұқпалы аумақта қарастырылады:
1)	материалды қабылдау, тіркеу және оны бастапқы өңдеу бөлмесі
2)	2 бокса бокс алды бөлмемен
3)	бактериологиялық және серологиялық зерттеулер үшін үй-жай
4)	ИФА диагностикасы үшін үй-жай

5)	экспресс-диагностикасы үшін үй-жай
6)	автоклавық 1 автоклава
4	Жұқпалы блок:
1)	зоологиялық-паразитологиялық
2)	материалды қабылдау және бастапқы өңдеуге арналған бөлмеден, себіндіні жұқтыруға, ашуға және себуге арналған бөлмеден, зарарсыздандыруға арналған мүкамалдың және жұқтырылған малды күтіп-ұстауға арналған бөлмеден тұратын жұқтырылған малмен жұмыс істеу блогы
3)	қорғаныш костюмін киюге арналған үй-жай
4)	қорғаныш костюмін шешуге арналған үй-жай
5.	Полимеразді тізбекті реакцияны жүргізу үшін үй-жай
1)	Сынаманы әзірлеу аумағы (бокс бокс алды бөлме)
2)	реакциялық қоспаны әзірлеу аумағы (бокс бокс алды бөлме)
3)	амплификация және детекция аумағы (бокс бокс алды бөлме)

Ескертпе: Зертханалар үшін зерттеулер жүргізу үшін көзделген үй-жайлар жиыны зерттеулердің түріне және орындалатын номенклатурасына байланысты болады. Шартты таза аймақтың үй-жайлары таза аймақтың үй-жайларынан санитариялық өткізгішпен бөлінген.

3-тармақтың 3), 4) тармақшалары мен 5-тармақпайдалануға жаңадан енгізілетін объектілерге (зертханалар) арналған.

3. Вирусологиялық зертхана үй-жайлары жиыны

3-кесте

р/с №	Үй-жай атауы
1	2
Таза аймақ	
1.	Зертхана меңгерушісінің кабинеті
2.	Персонал бөлмесі
3.	Препараторлық-стерилизациялық
4.	Жуу орны
5.	Автоклав(ыдысты, органы, ертінділерді т.б. стерилизациялау)
6.	Ыдыстар, реактивтер қорын сақтау үй-жайы
Жұқпалы аймақ	
1.	Алғашқы сынамаларды қабылдау, өңдеу үй-жайы
2.	Респираторлық вирустармен жұмысқа арналған үй-жай:
Таза аймақ	
1)	тіндер өсірінділері мен эмбриондарды жұқтыру үшін боксқа кіреберісі бар бокс
2)	Люминесценттік микроскопия үшін үй-жай
3.	Энтеровирустармен жұмыс үшін үй-жай:
1)	Эталонды штамдармен және санитариялық вирусологиямен жұмыс үшін,тіндерөсірінділерін жұқтыру үшінбоксқа кіреберісі бар бокс
4.	Тінөсірінділерін дайындауға арналған үй-жай:

1)	боксқа кіреберісі бар бокс	
5.	Иммундық-ферменттік талдауға арналған үй-жай:	
1)	боксқа кіреберісі бар бокс	
6.	Полимеразды тізбекті реакцияны жүргізу үшін үй-жай:	
1)	Сынамаларды дайындау аймағы (боксқа кіреберісі бар бокс)	
2)	реакциялық қоспаны дайындау аймағы (боксқа кіреберісі бар бокс)	
3)	Амплификация және детекция аймағы (боксқа кіреберісі бар бокс)	
7.	Пайдаланылған инъекциялық материалды зарасыздандыру үшін автоклав	
8.	Персоналға арналған санитариялық өткізгіш:	
1)	Сыртқы киім үшін киім ілетін орын	
2)	Себезгі бөлмесі 1 топ	
3)	Арнайы киім үшін киім ілетін орын	
4)	1 унитазды дәретхана	

Ескертпе: Зертханалар үшін зерттеулер жүргізу үшін көзделген үй-жайлар жиыны зерттеулердің түріне және орындалатын номенклатурасына байланысты болады. Тіндердің өсірінділеріне жұқтыру, санитариялық вирусология бойынша зерттеулер орындау бойынша жұмысты және эталондық штаммдармен жұмысты жеке БҚБ орнатылған жағдайда боксқа кіреберісі бар бір бокста жүргізуге жол беріледі.

2 және 5-тармақтар пайдалануға жаңадан енгізілетін объектілерге (зертханалар) арналған.

Бір рет қолданылатын шығыс материалын қолдана отырып зертхана жұмысын ұйымдастыру кезінде кемінде 8 м² жуатын орынды пайдалануға жол беріледі. Бір рет қолданылатын шығыс материалын қолдана отырып зертхана жұмысын ұйымдастыру кезінде стерилизациялық орынның болмауына жол беріледі.

4. Паразитологиялық зертханалар үй-жайларының жиыны

4-кесте

р/с №	Үй-жай атауы
1	2
1.	Зертхана меңгерушісінің кабинеті
2.	Талдау қабылдау, тіркеу және нәтижелерін беру бөлмесі
3.	Гельминтологиялық зерттеулерге арналған үй-жай
4.	Серологиялық зерттеулер үй-жайы
5.	Шұғыл диагностикаға арналған үй-жай
6.	Жуатын орын
7.	Арнайы киімге арналған киім ілетін орын
8.	Персонал бөлмесі

9.	Энтомологиялық зерттеулер бөлмесі
10.	Қойма
11.	Сыртқы киімге арналған киім ілетін орын
12.	1 унитазды дәретхана

Ескертпе: Зертханалар үшін зерттеулер жүргізу үшін көзделген үй-жайлар жиыны зерттеулердің түріне және орындалатын номенклатурасына байланысты болады. Егер паразитологиялық зертхана бактериологиялық зертхананың құрамына кіретін болса, онда талдау қабылдау, тіркеу және нәтижелерін беруге арналған үй-жайларды, жуатын орын және күту бөлмесін бактериологиялық зертхананың осындай үй-жайларымен біріктіруге болады. Энтомолог бар болғанда энтомологиялық зерттеулер бөлмесі.

Бір рет қолданылатын шығыс материалын қолдана отырып зертхана жұмысын ұйымдастыру кезінде кемінде 8 м² жуатын орынды пайдалануға жол беріледі. Бір рет қолданылатын шығыс материалын қолдана отырып зертхана жұмысын ұйымдастыру кезінде стерилизациялық орынның болмауына жол беріледі.

5. ПТР зертханаларына арналған үй-жайлардың жиыны

5-кесте

р/с №	Үй-жай атауы
1	2
	ПТР - электрофорез әдісімен диагностика
1	материалды қабылдау, тіркеу және оны бастапқы өңдеу бөлмесі
2	ДНҚ-ны (РНҚ-ны) анықтауға арналған боксқа кіреберісі бар бокс
3	реакциялық қоспаны дайындауға арналған боксқа кіреберісі бар бокс
4	Амплификация және детекция жүргізу үшін боксқа кіреберісі бар бокс
5	Пайдаланылған инфекциялық материалды зарасыздандыруға арналған автоклав
6	Жуатын орын
7	Шығыс материалдарына арналған қойма
8	Стерилизациялық
9	Сыртқы киімге арналған киім ілетін орын
10	Арнайы киімге арналған киім ілетін орын
11	Әкімшілік жұмысқа арналған бөлме
12	Меңгеруші кабинеті
13	1 унитазды дәретхана
14	Себезгі
	ПТР – нақты уақыт режиміндегі диагностика
1	материалды қабылдау, тіркеу және оны бастапқы өңдеу бөлмесі
2	ДНҚ-ны (РНҚ-ны) анықтауға арналған боксқа кіреберісі бар бокс
3	Амплификация жүргізу үшін боксқа кіреберісі бар бокс

4	Пайдаланылған инфекциялық материалды зарасыздандыруға арналған автоклав
5	Жуатын орын
6	Шығыс материалдарына арналған қойма
7	Стерилизациялық
8	Сыртқы киімге арналған киім ілетін орын
9	Арнайы киімге арналған киім ілетін орын
10	Әкімшілік жұмысқа арналған бөлме
11	Меңгеруші кабинеті
12	1 унитазды дәретхана
13	себезгі

Ескертпе: Бір рет қолданылатын шығыс материалын қолдана отырып зертхана жұмысын ұйымдастыру кезінде кемінде 8 м² жуатын орынды пайдалануға жол беріледі. Бір рет қолданылатын шығыс материалын қолдана отырып зертхана жұмысын ұйымдастыру кезінде стерилизациялық орынның болмауына жол беріледі.

6. ИФТ зертханаларына арналған үй-жайлардың жиыны

6-кесте

р/с №	Үй-жай атауы
1	2
1	Материалды қабылдау, тіркеу және оны бастапқы өңдеу бөлмесі
2	ИФТ жүргізу үшін боксқа кіреберісі бар бокс
3	Пайдаланылған инфекциялық материалды зарасыздандыруға арналған автоклав
4	Жуатын орын
5	Шығыс материалдарына арналған қойма
6	Стерилизациялық
7	Сыртқы киімге арналған киім ілетін орын
8	Арнайы киімге арналған киім ілетін орын
9	Әкімшілік жұмысқа арналған бөлме
10	Меңгеруші бөлмесі
11	1 унитазды дәретхана
12	Себезгі

Ескертпе: Бір рет қолданылатын шығыс материалын қолдана отырып зертхана жұмысын ұйымдастыру кезінде кемінде 8 м² жуатын орынды пайдалануға жол беріледі. Бір рет қолданылатын шығыс материалын қолдана отырып зертхана жұмысын ұйымдастыру кезінде стерилизациялық орынның болмауына жол беріледі.

7. Санитариялық-химиялық зертханалар және пестицидтер мен нитраттардың қалдық мөлшерін анықтау бойынша зертханалар үй-жайларының жиыны және аудандары

7-кесте

р/с №	Үй-жайлар атауы	Ауданы, м ²
1	2	3
1.	Еңбек гигиенасының талдамалық залы	кемінде 18
2.	Тағам гигиенасының талдамалық залы	кемінде 18
3.	Коммуналдық гигиенаның талдамалық залы	кемінде 18
4.	Пестицидтер мен нитраттарды анықтауға арналған талдамалық залы	кемінде 18
5.	Хроматографиялық	бір хроматографқа кемінде 6
6.	Атомдық-адсорбциялық	кемінде 10
7.	Сынамаларды дайындау және күлдеуге арналған үй-жай	кемінде 15
8.	Таразы	1 таразыға кемінде 4, бірақ кемінде 6
9.	Жуатын орын-дистилляторлық бөлме	кемінде 10
10.	Зертхана меңгерушісінің кабинеті	кемінде 12
11.	Мамандарға арналған жұмыс кабинеттері	бір адамға кемінде 4
12.	Реактивтерді сақтауға арналған үй-жайлар	кемінде 10
13.	Үлгілерді тіркеу, қабылдау және нәтижелерін беру бөлмесі	кемінде 6
14.	1 унитазды дәретхана	кемінде 0,85

Ескертпе: Зертханалар үшін зерттеулер жүргізу үшін көзделген үй-жайлар жиыны зерттеулердің түріне және орындалатын номенклатурасына байланысты болады. № 5 кестенің 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14-тармақтары барлық зертханаларға арналған.

8. Полимерлер және басқа да химиялық заттар токсикологиясы зертханаларының үй-жайлары жиыны мен аудандары

8-кесте

р/с №	Үй-жайлар жиыны	Ауданы, м ²
1	2	3
1.	Меңгеруші кабинеті	кемінде 8
2.	Мамандарға арналған жұмыс кабинеттері	бір адамға кемінде 4
3.	Улау-ингаляциялық бөлме	кемінде 12
4.	Патоморфологиялық және биохимиялық зерттеулерге арналған үй-жай	кемінде 18
5.	Функционалдық (токсикологиялық) зерттеулерге арналған үй-жай	кемінде 18
6.	Санитариялық-химиялық зерттеулерге арналған үй-жай	кемінде 18
7.	Материалдық бөлме (сынамаларды дайындауға арналған бөлме)	кемінде 6
8.	Жуатын орын	кемінде 8

9.	Таразы	1 таразыға кемінде 4, бірақ кемінде 6
----	--------	---------------------------------------

Ескертпе: Зертханалар үшін зерттеулер жүргізу үшін көзделген үй-жайлар жиыны зерттеулердің түріне және орындалатын номенклатурасына байланысты болады.

9. Электромагниттік өрістер мен басқа да физикалық факторлар зертханаларының үй-жайлары жиыны және аудандары

9-кесте

р/с №	Үй-жайлар жиыны	Ауданы, м ²
1	2	3
1.	Меңгеруші кабинеті	кемінде 8
2.	Мамандарға арналған жұмыс кабинеттері	бір адамға кемінде 4
3.	Шу-діріл аппаратурасын сақтау үй-жайы	кемінде 10
4.	Электромагниттік өрістерді өлшейтін аппаратураны сақтауға, дайындауға, жөндеуге және баптауға арналған үй-жай	кемінде 10
5.	1 торлы себезгі	кемінде 1
6.	1 унитазды дәретхана	кемінде 0,85
7.	Сыртқы киімдерге арналған киім ілетін орын	кемінде 4

Ескертпе: Зертханалар үшін зерттеулер жүргізу үшін көзделген үй-жайлар жиыны зерттеулердің түріне және орындалатын номенклатурасына байланысты боладытәуелді.

10. Радиологиялық зертханалар үй-жайларының жиыны және аудандары

10-кесте

р/с №	Үй-жайлар жиыны	Ауданы, м ²
1	2	3
1.	Меңгеруші кабинеті	кемінде 8
2.	Мамандарға арналған жұмыс кабинеттері	бір адамға кемінде 4
3.	Сынамаларды қабылдауға және алғашқы өңдеуге арналған бөлме	кемінде 16
4.	Сынамаларды сақтауға және күлдеуге арналған үй-жай	кемінде 18
5.	Радиохимиялық (таза аймақ)	кемінде 20, бірақ бір жұмыс орнына кемінде 10
6.	Радиохимиялық (лас аймақ) (қажет болған жағдайда)	кемінде 20, бірақ бір жұмыс орнына кемінде 10
7.	Радиометрлік	кемінде 20
8.	Спектрометрлік	кемінде 18

9.	Жылжымалы аппаратураны сақтауға арналған үй-жай	кемінде 8
10.	Ыдыстарды, контейнерлерді, жабдықтарды, киім-кешекті және арнайы киімдерді дезактивациялауға арналған үй-жай (қажет болған жағдайда)	кемінде 20
11.	Сыртқы киімдерге арналған киім ілетін орын	кемінде 4 бірақ бір жұмыс орнына кемінде 6
12.	Арнайы киімдерге арналған киім ілетін орын	кемінде 4 бірақ бір жұмыс орнына кемінде 6
13.	1 торлы себезгі	кемінде 1
14.	1 унитазды дәретхана	кемінде 0,85

Ескертпе: Зертханалар үшін зерттеулер жүргізу үшін көзделген үй-жайлар жиыны зерттеулердің түріне және орындалатын номенклатурасына байланысты болады.

"Ықтимал қауіпті химиялық және биологиялық заттарды пайдаланатын зертханаларға қойылатын санитариялық-эпидемиологиялық талаптар" санитариялық қағидаларына
2-қосымша

Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрлігі

МИКРООРГАНИЗМДЕРМЕН ЖӘНЕ ГЕЛЬМИНТТЕРМЕН ЖҰМЫС ІСТЕУГЕ РҰҚСАТ

_____ зертханасына
(ұйымның атауы)

_____ қоса алғанда
(микроорганизмдердің түрлері)

патогендігі _____ ТОПТАҒЫ
микроорганизмдермен

_____ жүргізуге берілді.

(жұмыс түрлері: диагностикалық, тәжірибелік, өндірістік)

Мыналар негізінде:

_____

_____

_____

_____

20____ жылғы "____" _____

5 (бес) жыл мерзімге беріледі

Режимдік комиссия төрағасы

М.О.

"Ықтимал қауіпті химиялық және биологиялық заттарды пайдаланатын зертханаларға қойылатын санитариялық-эпидемиологиялық талаптар" санитариялық қағидаларына
3-қосымша

Патогендігі I-IV топтағы микроорганизмдердің сыныптаамасы

р/с №	Микроорганизмдер атауы	Аталған микроорганизм тудыратын ауру
1	2	3
Бактериялар		
I топ		
1.	<i>Yersinia pestis</i>	Оба
II топ		
2.	<i>Bacillus anthracis</i>	Күйдіргі
3.	<i>Brucella abortus</i> <i>Brucella melitensis</i> <i>Brucella suis</i>	Бруцеллез
4.	<i>Francisella tularensis</i>	Туляремия
5.	<i>Legionella pneumophila</i>	Легионеллез
6.	<i>Pseudomonas mallei</i>	Сап
7.	<i>Pseudomonas pseudomallei</i>	Мелиоидоз
8.	<i>Vibrio cholerae</i> 01 токсигенді <i>Vibrio cholerae</i> non 01 токсигенді	Тырысқак
III топ		
9.	<i>Bordetella pertussis</i>	Көкжөтел
10.	<i>Borrelia recurrentia</i>	Қайталанбалы сүзек
11.	<i>Campylobacter fetus</i>	Абсцесстер, септицемиялар
12.	<i>Campylobacter jejuni</i>	Энтерит, холецистит, септицемия
13.	<i>Clostridium botulinum</i>	Ботулизм
14.	<i>Clostridium tetani</i>	Сіреспе
15.	<i>Corynebacterium diphtheriae</i>	Дифтерия
16.	<i>Erysipelothrix rhusiopathiae</i>	Эризипелоид
17.	<i>Helicobacter pylori</i>	Гастрит, асқазанның және ұлтабардың ойық жаралары

18.	<i>Leptospira interrogans</i>	Лептоспироз
19.	<i>Listeria monocytogenes</i>	Листерия
20.	<i>Mycobacterium leprae</i>	Алапес
21.	<i>Mycobacterium tuberculosis</i> <i>Mycobacterium bovis</i> <i>Mycobacterium avium</i>	Туберкулез
22.	<i>Neisseria gonorrhoeae</i>	Соз ауруы
23.	<i>Neisseria meningitidis</i>	Менингит
24.	<i>Nocardia asteroides</i>	Нокардиоз
25.	<i>Pasteurella multocida, haemolytica</i>	Пастереллез
26.	<i>Protothymus israelii</i>	Актиномикоз
27.	<i>Salmonella paratyphi A</i>	Паратиф А
28.	<i>Salmonella paratyphi B</i>	Паратиф В
29.	<i>Salmonella typhi</i>	Іш сүзегі
30.	<i>Shigella spp.</i>	Дизентерия
31.	<i>Treponema pallidum</i>	Мерез
32.	<i>Yersinia pseudotuberculosis</i>	Жалған туберкулез
33.	<i>Vibrio cholerae</i> 01 токсигенді емес	Диарея
34.	<i>Vibrio cholerae</i> non 01 токсигенді емес	Диарея, жара инфекциялары, септицемия және басқалары
IV топ		
35.	<i>Aerobacter aerogenes</i>	Энтерит
36.	<i>Bacillus cereus, Bacillus subtilis</i>	Тағамдық токсиноинфекция
37.	<i>Bacteroides spp</i>	Өкпе абсцесі, бактериемия
38.	<i>Borrelia spp.</i>	Кене спирохетозы
39.	<i>Bordetella bronchiseptica</i> <i>Bordetella parapertussis</i>	Бронхосептикоз Көкжөтелше
40.	<i>Campylobacter spp</i>	Гастроэнтерит, гингивит, периодонтит
41.	<i>Citrobacter spp</i>	Жергілікті қабыну процестері, тағамдық токсиноинфекциялар
42.	<i>Clostridium perfringens, Clostridium novyi,</i> <i>Clostridium septicum,</i> <i>Clostridium histolyticum, Clostridium bifermentans.</i>	Газды гангрена
43.	<i>Escherichia coli</i>	Энтерит
44.	<i>Eubacterium endocarditidis</i>	Септикалық эндокардит
45.	<i>Eubacterium lentum</i> <i>Eubacterium ventriosum</i>	Қайталамалы септицемия, Абсцесстер
46.	<i>Flavobacterium meningosepticum</i>	Менингит, септицемия
47.	<i>Haemophilus influenza</i>	Менингит, пневмония, ларингит
48.	<i>Hafnia alvei</i>	Холецистит, цистит
49.	<i>Klebsiella ozaenae</i>	Озена
50.	<i>Klebsiella pneumoniae</i>	Пневмония
51.	<i>Klebsiella rhinoscleromatis</i>	Риносклерома

52.	Mycobacterium spp. Mycobacterium photochromogens Mycobacterium scotochromogens Mycobacterium nonphotochromogens Mycobacterium rapid growers	Mycobacterium	Микобактериоздар
53.	Mycoplasma hominis 1 Mycoplasma hominis 2 Mycoplasma pneumoniae		Жергілікті қабыну процестері, пневмония
54.	Propionibacterium avidum		Сепсис, абсцесстер
55.	Proteus spp.		Тағамдық токсининфекция, сепсис, жергілікті қабыну процестері
56.	Pseudomonas aeruginosa		Сепсис, жергілікті қабыну процестері
57.	Salmonella spp.		Сальмонеллез
58.	Serratia marcescens		Сепсис, жергілікті қабыну процестері
59.	Staphylococcus spp.		Тағамдық токсининфекция, септицемия, пневмония
60.	Streptococcus spp		Пневмония, тонзиллит, полиартрит, септицемия
61.	Vibrio spp., Vibrio parahaemolyticus, Vibrio mimicus, Vibrio fluviales, Vibrio vulnificus, Vibrio alginolyticus		Диарея, тағамдық токсининфекция, жара инфекциясы, септицемия және басқалары
62.	Yersinia enterocolitica		Энтерит, колит
63.	Actinomyces albus		Актиномикоз
Риккетсилер			
II топ			
64.	Rickettsia prowazekii		Эпидемиялық бөртпе сүзек, Бриль ауруы
65.	Rickettsia typhi		Көртышқандық бөртпе сүзек
66.	Rickettsia rickettsii		Жартасты таудың теңбіл қызбасы
67.	Rickettsia tsutsugamushi		Цуцугамуши қызбасы
68.	Coxiella burnetii		Коксиеллез (Ку қызбасы)
III топ			
69.	Rickettsia sibirica		Солтүстік Азияның кене бөртпе сүзегі
70.	Rickettsia conorii		Орта теңіз теңбіл қызба
71.	Rickettsia sharoni		Израиль қызбасы
72.	Rickettsia sp. Now		Астрахань қызбасы
73.		Везикулез риккетсиозы	
74.	Rickettsia australis		Солтүстік Квинсленд кене бөртпесі сүзегі
75.	Rickettsia japonica		Жапондық теңбел қызба
76.	Rickettsia sp. Now		Африка қызбасы
77.	Rickettsia sp. Now штамм "ТТТ"		Тайландтық кене риккетсиозы

Эрлихилер (Ehrlichiae тұқымдас тармағы, Rickettsiaceae тұқымдасы)

III топ

78.	<i>Ehrlichia sennetsu</i>	Сеннетсу ауруы
79.	<i>Ehrlichia canis</i>	Атауы жоқ
80.	<i>Ehrlichia chaffeensis</i>	Атауы жоқ

Грибоктар

II топ

81.	<i>Blastomyces brasiliensis, dermatitidis</i>	Бластомикоз
82.	<i>Coccidioides immitis</i>	Кокцидиоидоз
83.	<i>Histoplasma capsulatum</i>	Гистоплазмоз

III топ

84.	<i>Aspergillus flavus</i> <i>Aspergillus fumigatus</i>	Аспергиллез
85.	<i>Candida albicans</i>	Кандидоз
86.	<i>Cryptococcus neoformans</i>	Криптококкоз

IV топ

87.	<i>Absidia corymbifera</i>	Мукороз
88.	<i>Aspergillus niger,</i> <i>Aspergillus nidulans</i>	Аспергиллез
89.	<i>Candida brumptii,</i> <i>Candida crusei,</i> <i>Candida intermedia,</i> <i>Candida pseudotropicalis,</i> <i>Candida tropicalis,</i> <i>Candida guilliermondii</i>	Кандидоз
90.	<i>Cephalosporium acremonium, Cephalosporium cinnabarium</i>	Цефалоспориоз
91.	<i>Epidermophyton floccosum</i>	Эпидермофитилер
92.	<i>Geotrichum candidum</i>	Геотрихоз
93.	<i>Microsporum spp.</i>	Микроспория
94.	<i>Mucor mucedo</i>	Мукороз
95.	<i>Penicillium crustosum, Penicillium luteo-viride, Penicillium notatum</i>	Пенициллиоз
96.	<i>Pityrosporum orbiculare</i>	Түрлі-түсті теміреткі
97.	<i>Rhizopus nigricans</i>	Мукороз
98.	<i>Trichophyton spp.</i>	Бассүйек мукозы
99.	<i>Trichosporon cerebriforme</i>	Түйінді трихоспория

Қарапайымдылар

III топ

100.	<i>Leishmania donovani</i>	Висцеральды лейшманиоз
101.	<i>Plasmodium vivax,</i> <i>Plasmodium falciparum,</i> <i>Plasmodium malariae</i> <i>Plasmodium ovale</i>	Безгек

102	<i>Trichomonas vaginalis</i>	Несеп-жыныстық трихомониаз
IV топ		
103	<i>Acanthamoeba culbertsoni</i> , spp	Менингоэнцефалит
104	<i>Babesia caucasica</i>	Бабезиоз
105	<i>Balantidium coli</i>	Балантидиоз
106	<i>Entamoeba histolytica</i>	Амебиоз
107	<i>Isospora belli</i> <i>Lambliia intestinalis</i>	Энтерит
108	<i>Naegleria</i> spp.	Менингоэнцефалит
109	<i>Pentatrichomonas hominis</i>	Колит
110	<i>Leishmania tropica major</i>	Тері лейшманиозы
111	<i>Toxoplasma gondii</i>	Токсоплазмоз
Вирустар		
I топ		
112	Filoviridae: вирусы Марбург и Эбола	Геморрагиялық қызба
113	Аrenaviridae: вирус лимфоцитарлық хориоменингиттің вирусы Ласса, Хунин, Мачупо, Себио	Геморрагиялық қызбалар Лимфалық хореоменингиттер
114	Poxviridae: Табиғи шешектің вирусы (<i>variola</i>), маймыл шешегінің вирусы (Monkeypox) -	Адамның табиғи шешегі Маймылдар шешегі
115	Herpesviridae Маймылдық вирус В	Созылмалы энцефалит, энцефалопатия
II топ		
116	Togaviridae Аттың вирустары энцефаломиелиттер : (Венесуэльдық- ВНЭЛ, Шығыстық -ВЭЛ, Батыстық- ЗЭЛ) .	Маса энцефалиттері, энцефаломиелиттер
	Семлики, Бибару, Чикунгунья, О'Ньонг-Ньонг, Карельдік, Синдбис, реки Росс, Майяро, Мукамбо Сагниума қызбаларының вирустары	Қызба аурулары
	Flaviviridae: Кешенді кене энцефалиті (КЭ) вирустары: Алма-Арасан, Апон, Лангат, Негиши, Повассан, Шотландтық қой энцефаломиелиті, Киассанур орманы аурулары, Омбы геморрагиялық қызбасы (ОГҚ),	Энцефалиттер, энцефаломиелиттер Геморрагиялық қызбалар Энцефалиттер, менингоэнцефалиттер Қызба аурулары

117	Жапон энцефалиті кешенінің вирустары (ЯЭ), Батыс Ніл, Ильеус, Росио, Сент-Луис:, энцефалиттері, Усуту, Муррея Карши алқабы энцефалиті, Кунжин, Сепик, Вессельсборн Зика, Риобраво, Денге, Сокулук Сары қызба вирусы, С гепатиті вирусы. G гепатиті вирусы	Геморрагиялық қызба Парентеральдық гепатит, бауырдың гепатоцеллюлярлық гепатомасы
118	Bunyaviridae, Калифорниялық энцефалит кешені, Ла-Кросс, Джеймстаунканьон, Инко,Тягиня энцефалиттері, С-вирусы кешені Анеу, Мадрид, Орибока, Осса, Рестан және басқалары Сицилии, Неаполя, Рифт-валли, Тоскана москит қызбасы вирустары және басқалары Ганджам, Конго, Дугбе, Қырым геморрагиялық қызбасы вирусы Хантаан, Сеул, Пумала, Чили, Аидо вирустары және басқалары	Энцефалит, энцефаломиелит, менингоэнцефалит, менингеальдық синдромымен және артритпен бірге қызба аурулары Қызба аурулары Миозиттер және артриттер Энцефалиттер және артриттермен және миозиттермен қызба аурулары Менингеальдық синдроммен қызбалар Геморрагиялық қызба, бүйрек синдромы бар (БСГК) және өкпе синдромы бар геморрагиялық қызбалар
119	Reoviridae, Кемерово, Колорадо кене қызбасының, қойдың Көк тілі, Чангвинола, Орунго және басқа вирустар	Менингеальдық синдромы және артриттары бар қызбалар
120	Rhabdoviridae, Көше құтырмасы вирусы Дикования, Лагос-бат	Құтырма Жалған құтырма және энцефалопатия
121	Picornaviridae, Аусыл вирусы	Аусыл
122	Arenaviridae: лимфоцитарлық хориоменингит вирустары, Токарибе, Пичинде	Астениялық менингиттер және менингоэнцефалиттер
123	Herpadnaviridae: В гепатиті вирусы	Парентеральдық гепатит
124	Retroviridae Адамның иммун тапшылығы вирусы (АИТВ-1, АИТВ-2) Т вирустары – адамның жасушалық лейкозы (HTLV-1,2)	ЖИТС Т-адамның жасушалық лейкозы
125	NODAVIRIDAE Д (дельта) және Е гепатиті вирустары	Инфекциялық гепатиттер
126	Коронавиридтар - Вирус SARS	ТОРС
127	Агент - Крейцфельд - Якоб ауруларының қоздырғышы Адамның трансмиссивтік кеукті энцефалопатиясы қоздырғышы Адамның оливопонтocerebellарлық атрофиясы қоздырғышы Түйреуіштер	Крейцфельд-Якоб ауруы, Герстмана-Страусслер синдромы, Амиотрофикалық лейкоспонгиоз (Белоруссия) Оливопонтocerebellарлық атрофия 1-типі Якутия, Шығыс Сібір)

	Ірі қараның кеуекті энцефалопатиясы қоздырғышы	Қой және ешкінің жітіге жақын энцефалопатиясы Сиыр құтырмасы
III топ		
128	Orthomyxoviridae: Тұмау вирустары	Грипп: А, В, С
129	Picornaviridae: полиомиелит вирустары, жабайы штаммдар А гепатитінің вирусы жіті геморрагиялық конъюнктивит вирусы, энтеровирус -70 типі	Полиомиелит А гепатиті, энтеральдық гепатит Геморрагиялық конъюнктивит
130	Herpesviridae қарапайым ұшық вирустары 1 және 2 типті, Желшешек вирустары- герпе - зостер -қарамық 6 типті ұшық вирусы (HBLV-HHV6) Цитомегалия вирустары Эпштейн-Барр вирустары	Қарапайым ұшық вирустары: неонатальдық жұқтыру, еркектің гениталдық ұшығы, менингиттер, желшешек, құрсау ұшықтық теміреткі Адамның В лимфоциттерінің зақымдануы, тұқымдық экзантемасы, лимфопролиферативтік аурулар Цитомегалия Инфекциялық мононуклеоз, Беркит лимфомасы, назофаренгиальдық карцинома
IV топ		
131	Adenoviridae: Барлық түрдегі аденовирустар	ЖРВИ, пневмониялар, конъюнктивиттер
132	Reoviridae, Адамның реовирустары Адамның ротавирустары, бұзаудың диареялық вирусы Небраски (NCDV)	- риниттер, гастроэнтериттер - гастроэнтериттер және энтериттер
133	Picornaviridae, А және В тобының Коксаки вирустары ЕCHO вирустары Энтеровирустар- 68-71 типті Адамның риновирустары -130 типті Кардиовирустар: энцефаломиокардит вирустары және Менго вирусы	ЖРВИ, Борнхольм, герпангин, полиневриттер аурулары, серозды менингиттер, диареялар, ЖРВИ, полиневриттер, увеиттер серозды менингиттер, конъюнктивиттер, ЖРВИ Конъюнктивит, герпангин, ЖРВИ, полиневрит ЖРВИ, полиневриттер, Энцефаломиокардиттер, перикардиттер вирустары
134	Coronaviridae Адамның коронавирустары	ЖРВИ (температурасыз профуздық тұмау), энтерит
135	Caliciviridae: Норфолк вирусы	Жіті гастроэнтерит
136	Paramyxoviridae: адамның парагриппвирусы I-IV типті респираторлық-синцитиальдық вирус (РС-вирус), эпидемиялық паротит вирусы, кылша вирусы	ЖРВИ, бронхопневмония Пневмония, бронхиттер, бронхиолиттер, эпидемиялық паротит

	Ньюкаслск ауруы вирусы	Қызылша Конъюнктивит
137	Togaviridae Rubivirus тұқымы: қызылша вирусы	Қызамық
138	Rabdoviridae, Род Vesiculovirus: везикулярлық стоматит вирусы	Везикулярлық стоматит
139	Poxviridae: Сиыршешегінің вирусы, экстремелиявирусы, Сауыншылар түйіндерінің вирусы Орфавирус контагиоздық моллюскінің вирусы Тана және Яба вирустары	Сиыршешегі Тышқандардың экстремелиясы Сауыншылар қолының созылмалы ауруы Контагиоздық пустилярлық дерматит Терінің және сілемейлі қабықтың контагиоздық моллюскі Тана және Яба
Хламидийлер		
II топ		
140	Chlamydia psittaci	Орнитоз-пситтакоз
III топ		
141	Chlamydia trachomatis	Трахома, урогениталды хламидиоз
142	Chlamydia paratrachomatis	Трахомға ұқсас конъюнктивит
143	Chlamydia venereal lymphagranulema	Жыныстық лимфогранулемасы, шап лимфа түйіндердің зақымдануы
Биологиялық жолмен пайда болған улар		
II топ		
144	Ботулиндік уыттардың барлық түрлері	Ботулизм
145	Сіреспе уыты	
146	Қарақұрт өрмекшісінің уы	
III топ		
147	Микотоксиндер	Микотоксикоздар
148	Дифтериялық уыт	
149	Стрептококк уыты А тобы	
150	Стафилококк уыттары	
151	Жыланныңулары (эбжылан, эфа, қарасұржылан, жәненбасқалары)	
152	Гельминттер	Гельминтоз

Ескертпе: патогендігі I-II топтағы қоздырғыштардың аттенуирленген штамдары патогендігі 3-ші топтың микроорганизмдеріне жатады. III - IV топтағы аттенуирленген штамдар патогендігі 4-ші топқа жатады.

"Ықтимал қауіпті химиялық және биологиялық заттарды пайдаланатын зертханаларға қойылатын санитариялық-эпидемиологиялық талаптар" санитариялық қағидаларына

4-қосымша

нысан

Бекітемін

Зертхананың меңгерушісі

Т.А.Ә. (бар болса)

" " "

Патогендігі I –II топтағы микроорганизмдердің штамдарын жою АКТІСІ

20 __ жылғы " __ " _____ № ____

Біз, төменде қол қойған _____

_____

_____

_____

(лауазымы, Т.А.Ә. (бар болса))

_____

_____

_____

(рұқсатты берген адамның лауазымы және Т.А.Ә. (бар болса), рұқсаттың нөмірі және күні)

берген рұқсатқа сәйкес _____

_____

патогенді микроорганизмді _____

_____

_____

(түрінің атауы, штамдар №, объектілер саны)

_____

_____

автоклавтау _____

_____ немесе

(автоклавтау режимі)

_____ батыру
арқылы жойдық.

(дезинфекциялық ерітіндінің атауы, оның шоғырлануы, зарарсыздандыру уақыты)

Патогенді микроорганизмнің жойылған күні _____

Қолдар:

"Ықтимал қауіпті химиялық және биологиялық заттарды пайдаланатын зертханаларға қойылатын санитариялық-эпидемиологиялық талаптар" санитариялық қағидаларына
5-қосымша
Нысан
Бекітемін
Зертхананың меңгерушісі

_____

Т.А.Ә.(бар болса)

" _____ "

Себу немесе жою мақсатында патогендігі I–IV топтағы құрғақ патогенді микроорганизмдер бар ампуланы(ларды) ашу АКТІСІ

20__ жылғы " __ " _____ № _____

Біз, төменде қол қойған _____

_____

_____

_____

(лауазымы, Т.А.Ә.(бар болса))

_____

_____

_____

берген рұқсатқа сәйкес _____

_____

_____

_____

(рұқсат берген адамның лауазымы және Т.А.Ә. (бар болса), рұқсаттың нөмірі және күні)

_____

(микроорганизмді себу немесе жою)
мақсатында құрғақ микроорганизмі _____

_____

(түрінің атауы, штаммның №, объектілер саны)
бар ампуланы(ларды) аштық.

Патогенді микроорганизмнің қалдықтары бар ампула(лар) _____

_____ автоклавтау
(күні) (автоклавтау режимі)
немесе _____

_____ (дезинфекциялық ерітіндінің атауы, оның шоғырлануы, зарарсыздандыру уақыты)

_____ батыру арқылы
зарарсыздандырылды.

Ампуланың(лардың) ашылған күні _____

Қолдар:

"Ықтимал қауіпті химиялық және биологиялық заттарды пайдаланатын зертханаларға қойылатын санитариялық-эпидемиологиялық талаптар" санитариялық қағидаларына

б-қосымша

Нысан

Бекітемін

Зертхананың меңгерушісі

_____ Т.А.Ә.(бар болса)

" _____ " _____

Патогендігі I-II топтағы патогенді биологиялық агенттерді және III-IV топтағы коллекциялық микроорганизмдерді зертхана (ұйым) ішінде беру АКТІСІ

20__ жылғы " __ " _____ № _____

Біз, төменде қол қойған _____

_____

_____

(патогенді микроорганизмді беретін адамның лауазымы, Т. А.Ә. (бар болса), беру орны)

_____

_____

(патогенді микроорганизмді алған адамның лауазымы, Т.А. Ә. (бар болса)) зертхана (бөлім) меңгерушісінің _____ өкіміне _____ сәйкес патогенді микроорганизмді _____ беруге осы актіні жасадық:

_____

_____

(түрінің атауы, штаммның №, объектілер саны)

_____

_____

Берілген күні _____

_____

_____

Берді: _____

_____

_____

(Т.А. Ә. (бар болса), қолы)

Қабылдады: _____

_____

_____

(Т.А. Ә. (бар болса), қолы)

"Ықтимал қауіпті химиялық және биологиялық заттарды пайдаланатын зертханаларға қойылатын санитариялық-эпидемиологиялық талаптар" санитариялық қағидаларына
7-қосымша
Нысан
Бекітемін
Зертхананың меңгерушісі

_____

Т.А.Ә.(бар болса))

" _____ "

**Патогендігі I- II топтағы микроорганизмдерді уақытша сақтауға (сақтаудан кейін)
беру
АКТИСІ**

20 ___ жылғы " ___ " _____ № ___

Біз, төменде қол қойған _____

_____

_____

(микроорганизмді беретін адамның лауазымы, Т. А.Ә. (бар болса), беру орны)
зертхана (бөлім) меңгерушісінің _____
_ өкіміне сәйкес
микроорганизмді _____ беруге осы
актіні жасадық:

_____

(түрінің атауы, штаммның №, объектілер саны, беру шарты: қайта себу
құқығымен немесе құқығынсыз)

Қаптамаланған _____

_____

Мөр басылған _____

_____

(мөрдің баспа-таңбасы, мөр иесінің Т.А.Ә. (бар болса))
Көрсетілген микроорганизмдер _____
_____ орналасқан
(бөлменің, сейфтің және тоңазытқыштың №)
Бір уақытта берілді _____

_____

(есеп құжаттамасының атауы, сейфтің кілті)
Берілген күні _____

_____

Берді: _____

_____

(Т.А.Ә. (бар болса), қолы)
Қабылдады: _____

_____

(Т.А.Ә. (бар болса), қолы)

пайдаланатын зертханаларға
қойылатын санитариялық-
эпидемиологиялық талаптар"
санитариялық қағидаларына
8-қосымша
Нысан

басшысының Т.А.Ә.(бар болса)

ұйымның атауы

өтініш берушінің байланыс
телефоны

Өтініш

Сізден _____ мекенжайы
бойынша орналасқан
аудан, көше, үй, пәтер
микробиологиялық зертханаға _____

_____

_____

_____

_____

объектінің (жобаның, өнімнің, жұмыстың немесе көрсетілетін қызметтің)
атауы
патогендігі _____ топтағықоздырғыштармен жұмыс істеуге рұқсат беруді
сұраймын.

Қолы

күні, айы, жылы

Қосымша (құжаттар көшірмелері):

- 1.
- 2.
- 3.

"Ықтимал қауіпті химиялық
және биологиялық заттарды
пайдаланатын зертханаларға
қойылатын санитариялық-
эпидемиологиялық талаптар"
санитариялық қағидаларына

9-қосымша

Нысан

Ұйымның типографиялық

дайындалған мөртабаны
Бақылау қызметтеріне

Арнайы жүкті тасымалдауға ілеспе құжат

Өкіліне(деріне) _____

_____

(ұйымның атауы)

_____

_____

(Т.А.Ә. (бар болса), лауазымы)
оған (оларға) _____

_____

арнайы жүк-жөнелтілім _____

_____

(микроорганизмнің атауы)
жеткізуге берілді.
арнайы жүк қаптамаланған _____

_____

(қаптамалау түрі)

_____

_____ бедері бар
сүргімен мөр басылған

(зертхана атауы)

№ _____ және ақ матамен тігілген және сондай бедері бар
сүргімен мөр
басылған ағаш жөнелтілім жәшігіне салынған.

Арнайы жүк жарылыс қауіпті емес, от қауіпті емес, қараудың және
бақылаудың барлық
түріне жатпайды!

Арнайы жүкті тасымалдауға _____
рұқсат берілді.

(көліктің түрі)

Ұйымның басшысы _____

(қолы)

Гербі бар мөр